

Świat zmienił kolory

Zapis w dzienniku

1. Opisywanie zimowego krajobrazu z wykorzystaniem podanego słownictwa.
2. Rozpoznawanie części mowy w zdaniach rozwiniętych.
3. Odczytywanie i interpretowanie danych liczbowych z wykresu.
4. Tworzenie galerii obrazów „Cztery pory roku”.

Środki dydaktyczne

s. 128. i 129. w *Podręczniku Olka*, s. 39. i 40. w *Kartach pracy* część 2., opowiadanie Tove Jansson *W zasypanym śniegiem salonie* s. 93. w *Wypisach*, ilustracje zimowych pejzaży, farby, pędzle, kartony do malowania, *Gry i zabawy w szkole* Doroty Bąk

Sytuacje edukacyjne

- ✓ *Podręcznik Olka* s. 128. i 129.
- ✓ *Karty pracy* s. 39. i 40.
- ♦ Tworzenie galerii „Cztery pory roku”. Podział klasy na 4 grupy – każda grupa gromadzi prace na temat innej pory roku.
- ♦ Wybieranie ilustracji krajobrazów z podziałem na pory roku – będą cztery sale (działy) wystawy.
- ♦ Malowanie obrazów na temat wybranej pory roku. Prace można wykonać techniką mokre na mokre. Słuchanie muzyki, dobieranie melodii najtrafniej określającej nastrój malowanej pory roku.
- ♦ Przygotowanie metryczki do każdego obrazu: tytuł obrazu, kto i kiedy go namalował lub skąd został wycięty, kilka zdań o tym, co przedstawia obraz.
- ✓ Opowiadanie *W zasypanym śniegiem salonie* s. 93.
- ✓ *Gry i zabawy w szkole*.

- Wykonanie z plasteliny i waty elementów zimowego krajobrazu i umieszczenie ich w niskim pudełku (przykrycie pudełka do butów). Do wykonania makiety można też wykorzystać mąkę, rozkruszoną krede lub drobiuniutko pocięty biały papier.

W zasypanym śniegiem salonie (fragment)

– Pójdę sobie stąd – powiedział Muminiek surowo do zyrandola. – Zmudziście mi się wszyscy, pójdę na południe, na spotkanie Włoczykija. (...)

Dech mu zaparko, podłiznął się i stoczył przez okap. I tak nieszczęśny Muminiek znalazł się w nowym niebezpiecznym świecie i wpadł po uszy w zaspę śniegu – pierwszą, jaką mu się zdarzyło w życiu widzieć. Coś kłuło go niemię w aksaminą skórę, ale jednocześnie jego nos zwietrzył jakiś nowy, zaświecił. Był to zapach poważny, najpoważniejszy ze wszystkich zapachów, trochę przerażający. Lecz sprawił, że Muminiek poczuł dobre i poczuł ciekawość.

Wszystko się szaryło. Ale teraz dolina nie była szara, tylko biała. Wszystko, co się kiedyś ruszało, zrobiło się nieruchome. Wszystkie żywe stworzenia zamilkły. Wszystko, co było kanciaste, stało się okrągłe.

(...) Muminiek dalej z trudem wędrował przez śnieg, aż doszedł do rzeki. Była to ta sama rzeka, która przejrzyście i wesoło przepływała latem przez ogród Muminików. Teraz jednak wyglądała inaczej. Była czarna i objęta – ona też należała do tego nowego świata, który był Muminikowi obcy.

Na wszelki wypadek spojrzał na most. Spojrzał na skrynek pocztową. Zgadzało się. Uchylił nieco wieczka, ale nie było tam żadnej poczy prócz zeschłego liścia bez jednego słowa.

Przyzwyczaił się do zapachu zimy i ów zapach nie budził już w nim ciekawości.

Popatrzył na krzak jaśminu, który był bezładną plataniną nagich gałęzi.

93.

Nowa pora roku

Zapis w dzienniku

1. Pisownia przymiotników złożonych.
2. Projektowanie wystroju klasy stosownie do funkcji wnętrza i pory roku.
3. Tworzenie elementów dekoracyjnych w kształcie figur geometrycznych.

Środki dydaktyczne

s. 130. i 131. w *Podręczniku Olka*, s. 41. i 42. w *Kartach pracy* część 2., wiersz Tadeusza Chudego *Za oknem biało* s. 97. w *Wypisach*, materiały do wykonania zaplanowanej dekoracji, albumy ze zdjęciami różnych budowli, projekty urządzenia wnętrz mieszkalnych i biurowych, czasopisma dotyczące wystroju wnętrz

Sytuacje edukacyjne

- ✓ *Podręcznik Olka* s. 130. i 131.
- ◆ Oglądanie albumów i czasopism tematycznie związanych z urządzeniem wnętrz.
Opisywanie wyglądu pomieszczeń o różnym przeznaczeniu; kolorystyka, wyposażenie, rośliny – ich wpływ na samopoczucie użytkowników.
Określanie funkcji pomieszczeń.
- ◆ Oglądanie budynków i gromadzenie uwag na temat ich kształtów, kolorystyki, zagospodarowania otoczenia.
- ◆ Uzupełnianie słownika nowych wyrazów słowami związanymi z omawianą tematyką (architekt, architektura, urbanistyka, dekorator, kolorysta itp.).
- ◆ Projektowanie zimowej dekoracji sali lekcyjnej. Planowanie i organizowanie pracy w grupach. Wyznaczenie osób odpowiedzialnych za poszczególne zadania. Ustalenie, których prac nie powinny wykonywać dzieci.
Ułożenie harmonogramu prac dla poszczególnych grup. Dobieranie i przygotowywanie materiałów. Zwrócenie uwagi na funkcjonalność i estetykę pomieszczeń – zmiany i nowe dekoracje należy również przewidzieć na korytarzu, w szatni itp.
- ✓ Wiersz *Za oknem biało* s. 97.
- ✓ *Karty pracy* s. 41. i 42.

Zadania dodatkowe

Słuchanie melodii *Zima* Antonia Vivaldiego lub *Jezioro łabędzie* Piotra Czajkowskiego, nazwanie instrumentów wykonujących ten utwór.

Jakich instrumentów można użyć, tworząc akompaniament do tańca śnieżynek?

● Jak zmienia się wnętrze po zmianie mebli, oświetlenia, elementów dekoracyjnych?

Nowa pora roku

1. Napisz, jaki może być śnieg, który:

- właśnie spadł
- leży już od dłuższego czasu

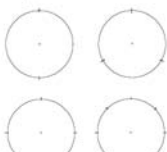
2. Napisz, jak wygląda śnieżyńka w słoneczny dzień. Ułóż zdania, korzystając z podanych wyrazów.

wiruje skrzy się błyszczy się lekka błyszcząca srebrysta

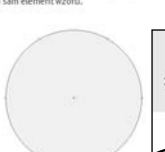
3. Podziel kwadraty na 2, 3, 4, 6 i 8 równych części.

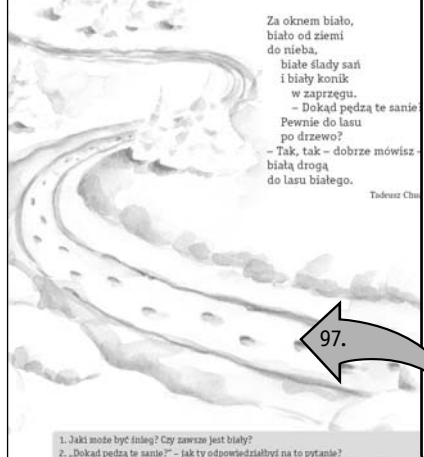
a. Podziel koła na: 2, 3, 4 i 8 równych części.

b. Podziel koło na 6 równych części. Zaprojektuj wzór śnieżyńki, rysując w każdej części koła taki sam element wzoru.

● Wykonanie gwiazdek i innych elementów metodą wycinanki.

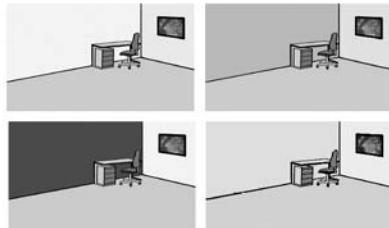
Za oknem biało,
biało od ziemi
do nieba,
białe ślady sań
i biały konik
w zaprzęgu.
- Dokąd pędzą te sanie?
Pewnie do lasu
po drzewo?
- Tak, tak - dobrze mówiś -
białą drogą
do lasu białego.

Tadeusz Chyba

1. Jaki może być śnieg? Czy zawsze jest biały?
2. „Dokąd pędzą te sanie?” - jak ty odpowiedziałbyś na to pytanie?

131.

Pomieszczenie, w którym przebywamy, powinniśmy urządzić tak, żeby w nim dobrze czuć. Duży wpływ na nasze samopoczucie mają kolory, które nas otaczają. Kolory ciepłe, np. pomarańczowy, żółty, czerwony, pobudzają nas i ożywiają pomieszczenia. Kolory zimne, np. niebieski, zielony, fioletowy, uspokajają, a gdy występują w ciemniejszych odcieniach, dodają pomieszczeniom powagi. Barwy jasne i pastelowe sprawiają, że pomieszczenia wydają się większe, niż są, a nam poprawiają humor, bo kojarzą się ze słońcem i ze złotą jesienią.

Zadania i pytania

1. Przeglądaj się i powiedz, czym się różnią pomieszczenia przedstawione na rysunkach.

a. Jakie są kolory? Napisz, jakie wrażenia wywołują.

b. Jaką rolę w pomieszczeniu grają kolory? Napisz, jakie wrażenia wywołują.

3. Zaprojektuj swoje pomieszczenie.

41.

● Dzielenie kwadratu i koła na kilka równych części. Układanie dowolnych kompozycji z powstałych elementów.

42.

● Przeprowadzenie sądu nad Zimą: dzieci wybierają sędziego, oskarżyciela, obrońców oraz samą Zimą. Pozostali uczniowie występują w roli rady sędziowskiej. Grupa oskarżycieli przygotowuje listę zarzutów – nieprzyjemności i niedogodności, jakie spotykają ludzi i całą przyrodę z winy Zimy; żąda usunięcia jej z kalendarza. Grupa adwokatów przygotowuje listę zalet Zimy. Sędzia udziela głosu obu stronom. Po wysłuchaniu oskarżycieli, obrońców i Zimy rada sędziowska odbywa naradę, a sędzia w imieniu rady sędziowskiej ogłasza wyrok.

97.

Rodzinne związki

Zapis w dzienniku

1. Stosowanie w wypowiedziach nazw związków rodzinnych.
2. Ustalanie hierarchii w grupie ludzi spokrewnionych ze sobą.
3. Porównywanie różnicow w zadaniach tekstowych. Dzielenie liczb w zakresie 100.

Środki dydaktyczne

s. 132. i 133. w *Podręczniku Olka*, s. 43. i 44. w *Kartach pracy* część 2., opowiadanie Tove Jansson *Tajemnicze istotys*. 94. w *Wypisach*, schemat drzewa genealogicznego, encyklopedie, słowniki, książka Marii Kowalewskiej *Sapcio i Pufcio ze Stromeo Brzegu*

Sytuacje edukacyjne

- ✓ *Podręcznik Olka* s. 132. i 133.
- ◆ Rozpoznawanie i nazywanie związków rodzinnych łączących poszczególne osoby. Zasady układania drzewa genealogicznego.
- ◆ Wyjaśnianie słów: pokolenie, ród, protoplasta, założyciel rodu, genealogia; wpisywanie ich do słowniczka nowych wyrazów.
- ✓ *Karty pracys*. 43. i 44.
- ✓ Opowiadanie *Tajemnicze istotys*. 94.
- ✓ Wykonanie drzewa genealogicznego przykładowej rodziny (własnej – tylko za zgodą rodziców).

- Przygotowywanie atrakcyjnego prezentu dla najstarszego znanego przodka – co mogłoby go najbardziej ucieszyć?

Tajemnicze istotys

(fragment)

Muminek siedział z oczyma wbitymi w lód i nagle poczuł, że wzbiera w nim złość. (...) W kabine podszedł prosto do szafy i otworzył drzwi na oścież. (...) Na podłodze siedziało coś małego i szarego, z długą sierścią i długim pyszczkiem, i wpatrywało się w Muminka.

– Lecz po chwili, jakby nagle wstąpiło w nie życie, stworzenie śmignęło po podłodze niczym przeciąg i znikło. Muminek zobaczył tylko, jak podobny

szarego sznurka ogon przelśnił się przez próg kabiny. Chwasek, ogon ogona zaczął się w szparze przy drzwiach, lecz tylko na moment, gdyż bowiem uświłnko go szarpnięcie i stworzenia już nie było.

Do kabiny wszedł Too-tiki z rondelkiem w łapkach.
– A więc jednak nie mogłeś się powstrzymać, żeby nie otworzyć tych drzwi! – powiedziała.

– Było tam tylko coś w rodzaju starego szczura – wymamotał Muminek.

– To nie był szczur – powiedziała Too-tiki. – To troll. Taki troll, jakim i ty byłeś, zanim stałeś się Muminkiem. Tak właśnie wyglądałeś tysiąc lat temu.

Muminek nie znalazł odpowiedzi. Poszedł do domu i usiadł w salonie, żeby pomyśleć.

Nieco później przyszła Mi, aby pożyczyć świece stearynowych i cukru.

– Słysz okropne rzeczy o tobie – powiedziała. – Wypuściłeś z szafy swojego przodka. Podobno jesteście do siebie podobni.

– Ach, przestań! – powiedział Muminek.

Poszedł na strych i odsłonił album rodzinny.

Były tam, strona po stronie, godne postacie Muminków, najczęściej na tle kaflowych pieców lub na werandach. Lecz ani jedna z nich nie była podobna do trolla w szafie.

– To musi być jakaś omyłka – pomyślał Muminek. – Nie jestem z nim spokrewniony.

Spojrzał na śpiącego tattusia. Tylko jego nos był podobny do nosa trolla.

A może... tysiąc lat temu?...

Nagle kryształowy żyrandol zaczął drzwonić. Kołysał się z wolna tam i z powrotem, a w środku, pod tulle, coś się ruszało. Coś małego i włochatego. Spomiędzy blyszczących kryształowych wisiorów zwisał pionowo długi, czarny ogon.

– To on – wymamotał Muminek. – Mój przodek zamieszkał w żyrandolu. (...)

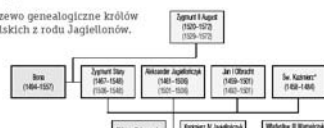
– Ciii! – szepnął Muminek. – Nie nie mów.

- Tradycyjne obrzędy towarzyszące planowaniu świąt w gronie rodziny.
- Określanie związków pokrewieństwa z najdalszą rodziną (siostry cioteczne, bracia stryjeczni) oraz wymienianie najstarszych przodków (prababcie, prapradziadkowie itd.).

Genealogia to nauka, która bada i opisuje dzieje rodzin oraz związki pokrewieństwa między ludźmi.

Krewnymi są osoby, które mają wspólnych przodków. Pokolenie to członkowie rodziny, którzy urodzili się mniej więcej w tym samym czasie, np. dziadkowie to jedno pokolenie, rodzice i ich rodzeństwo – drugie, a ich dzieci – trzecie.

Drzewo genealogiczne królów polskich z rodu Jagiellonów.

132.

Rodzinne związki

W moim domu będzie wielki zjazd rodziny. Nie mogę się już doczekać! Przyjadą moi dziadkowie – rodzice taty: babcia Helena i dziadek Michał. Stryj Jurek – brat taty – jest marynarzem i święta często spędza na morzu, ale w tym roku spędzi je u nas. I jeszcze ciocia Bożenka – siostra mamy – przyjedzie do nas z wujkiem Mirkiem i trojgiem mojego ciotecznego rodzeństwa, które dziadek Paweł nazywa gagatkami, a ja dobrze wiem, że ma rację. Będzie nas bardzo dużo, ale mama powiedziała, że przy stole, tak jak zawsze, będzie jeszcze jedno wolne miejsce.

4-5

133.

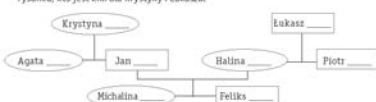
Mama nie jest krewną twojego taty. Twój dziadek – ojciec taty – nie jest

- Czytanie imion i obliczanie lat życia władców z dynastii Jagiellonów.

- Polecamy do wykorzystania książkę Marii Kowalewskiej *Sapcio i Pufcio ze Stromego Brzegu*.
- Dodatkowe pytania (z. 1.):
 - Z ilu pokoleń składa się ta rodzina? Zaznacz każde pokolenie innym kolorem.
 - Jak mają na imię rodzice Krystyny?
 - Czy Łukasz ma brata?
 - Określ stopień pokrewieństwa, korzystając z wyrazów w ramce: Kim jest Jan dla Łukasza? Kim jest Halina dla Jana? Kim jest Krystyna dla Łukasza? Kim jest Piotr dla Łukasza? Kim jest Michalina dla Krystyny? Jak Łukasz nazywa Feliksa? Jak Jan zwraca się do Michaliny?

Rodzinne związki

1. Przyjrzyj się drzewu genealogicznemu rodziny Mazanów. Rozpoznaj i nazwij na rysunku, kto jest kim dla Krystyny i Łukasza.

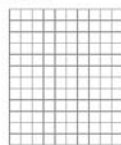

a. Powiedz, kim są dla siebie wybrane osoby w tej rodzinie. Napisz na ten temat kilka zdań. Zastosoj w nich wyrazy spośród wymienionych w ramce.

żona mama babcia siostra siostra cioteczna siostra stryjeczna
córka mąż dziadek brat brat cioteczny brat stryjeczny syn
ciocia wujek siostrzeniec siostrzenica bratanek bratanica

b. Obok każdej osoby należącej do tej rodziny napisz, ile ma lat, jeżeli:

- Łukasz 5 lat,
- Jan swoje 65. urodziny;
- Agata 23 lata,
- gdy Jan miał 25 lat, a Agata 23;
- Łukasz jest najmłodszy i młodszym od Krystyny o 4 lata;
- Halina jest młodszą od Agaty o 3 lata;
- Piotr jest starszy od Jana o 2 lata;
- Michalina jest młodszą od Feliksa o 7 lat.

43

Świąteczne zwyczaje

Zapis w dzienniku

1. Odczytywanie symbolicznych znaczeń dekoracji świątecznych.
2. Układanie i pisanie instrukcji wykonania ozdób choinkowych na podstawie rysunków; wykonywanie ozdób.
3. Stosowanie kolejności działań w obliczeniach – sprawdzanie poprawności obliczeń.

Środki dydaktyczne

s. 134. i 135. w *Podręczniku Olka*, s. 35., 36., 45. i 46. w *Kartach prac* część 2., opowiadanie Marii Dąbrowskiej *Boże Narodzenie* s. 96. w *Wypisach*, materiały do wykonania ozdób choinkowych

Sytuacje edukacyjne

- ✓ Opowiadanie *Boże Narodzenie* s. 96.
- ♦ Pisanie przez dzieci na kartkach papieru, jak rozumieją tytuł książki *Uśmiech dzieciństwa*. Czytanie napisanych zdań i wybieranie najoryginalniejszych odpowiedzi na postawione pytanie.
- ♦ Gromadzenie informacji z różnych źródeł o tradycji ubierania choinki i przygotowaniach do świąt – również na podstawie wiadomości z klasy I i II.
- ✓ *Podręcznik Olka* s. 134. i 135.
- ♦ Wykonanie ozdób do udekorowania choinki klasowej. Wyjaśnianie tradycyjnego znaczenia poszczególnych ozdób, np.: łańcuch – długie lata życia, snop zboża – dobre plony, sianko pod obrusem zbierane przez cały adwent – jedno źdźbło to jeden dobry uczynek itp.
- ✓ *Karty prac* s. 35., 36., 45. i 46.
- ♦ Dekorowanie choinki ozdobami wykonanymi przez dzieci. Planowanie wykonania dodatkowych ozdób – jeśli będą jeszcze potrzebne – na podstawie instrukcji lub wg pomysłów dzieci.

- Co może wywołać uśmiech i radość dzieci, które spędzają święta poza domem (bez rodziny)?

Boże Narodzenie (fragment)

Na dwa dni przed wilią¹ posyłano do boru po choinkę. Czasem był już zmrok, a choinka nie przybywała jeszcze. Dzieci smuciły się wtedy i przezuwały tysiące nieszcześć. Przychodził ojciec, zasiadał z dziećmi o szarej godzinie i pocieszał je.

– Już wyszedł stary Józef z nieba. A tu śnieg po kolana. Idźcie, idźcie starowina powoli...

Dzieciom serca były jak dzwony.

Aż wnet dudniło coś za oknem. To choinka jechała z lasu – i w momencie nocy słyhać było przed domem donośne głosy, gdy szła z wozu.

Aż rano wnoszono choinkę do jadalnego pokoju. Dzieci stały ze sobą zapach lasu i zimy. Stała mroźna, ciemna i zaśnieżona, wysoka od podłogi do sufitu. (...)

Wróciwszy do domu, dzieci stawały przed choinką zadziwione i nieśmiałe, tak była cała iskrząca i uroczysta piękna.

Na drugie śniadanie dawano śledzie, a potem zaczynało się popołudnie długie bez końca.

Dzieci chodziły z kąta w kąt, siadały przy oknach niespokojne, ciche i rozmarzone.

Zmrok nadchodził tak powoli. Zdawał się już być blisko i cofał się znowu. (...) Drzwi otwierały się wreszcie. Salon jaśniał, pachniał i krzątał przed naszymi oczyma (...) a choinka gorzała² tak, jak goreje niebo gwiazdziste – oczy mrużyły się, a serce topniało.

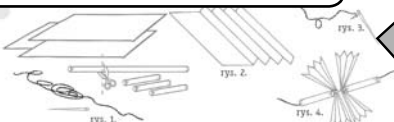
96.

- Przypomnienie, w jaki sposób działa oświetlenie chodnikowe i o czym trzeba pamiętać, kiedy się je włącza.

Na wsi podczas Bożego Narodzenia stawiano w różnych miejscach domu snopy zboża. Domy ozdabiano też podtęcznikami – drzewkami zawieszonymi u sufitu wieżochłomk w dół. Drzewka przystrajano jabłkami, orzechami, ozdobami z opłatków, a snopy zboża – własnoręcznie wykonanymi przedmiotami. Jeżeli igły na drzewku trzymały się długo i nie opadały, wróżyło to dostatni rok. Chłoinki zaczęto ubierać dopiero pod koniec XIX w. w Niemczech.

- Z pozostałych na choince bombek wybieranie trzech, malowanie jednym kolorem w różnych odcieniach. Pisanie nazw tych kolorów.

Świąteczne zwyczaje

- Układanie działań, których wyniki będą odpowiadać wynikom przy odpowiednich kolorach kokardek.

Zadania dodatkowe

W domu dzieci omówią z rodzicami plansze A, B, C – ustalą, z jakich materiałów można wykonać szopkę, przygotują materiały do pracy grupowej lub indywidualnej.

134. ➤ Łateczne zwyczaje

W sklepach jest wiele kolorowych ozdób choinkowych, ale dziadek Paweł namawia mnie do zrobienia ich własnoręcznie. Magdy – siostry Franka – nie trzeba namawiać, zawsze robi ozdoby sama i wciąga do tej pracy Franka. Dorota też ma dużo ozdób. W skrzyni z pamiątkami naszej rodziny są bibułkowe bombki, stomkowe łądyczki z papierowymi kokardkami, niramidki ze słomek.

- Opowiadanie o znanych dzieciom zwyczajach wigilijnych, które są charakterystyczne tylko dla określonych regionów.

1. Słomkę tniemy na odcinki długości 3,5 cm.
2. Z kolorowej bibułki wycinamy prostokąty o wymiarach $6,5 \cdot 10$ cm, składamy je w harmonijkę wzdłuż dłuższego boku.
3. Złożone prostokąty przekładamy w połowie igłą z nitką. Powstaną kokardki, które składamy po dwie (najlepiej w różnych kolorach).
4. Na nitkę nawlekamy słomkę, która oddzieli kolejne kokardki.

Świąteczny stół

Zapis w dzienniku

1. Zamiana miar pojemności i masy podanych w przepisach kulinarnych.
2. Porównywanie wartości odżywczych i smakowych potraw wigilijnych i świątecznych.
3. Stosowanie znanych zasad przy nakrywaniu stołu.

Środki dydaktyczne

s. 136. i 137. w *Podręczniku Olka*, s. 47. i 48. w *Kartach pracy* część 2., opowiadanie Astrid Lindgren *W czasie świąt Bożego Narodzenia jest nam bardzo wesoło* s. 98. w *Wypisach*, sztucze, serwetki, plastikowe talerze i in. naczynia stołowe, książki na temat dobrego wychowania (zasad nakrywania stołu)

Sytuacje edukacyjne

- ✓ Opowiadanie *W czasie świąt Bożego Narodzenia jest nam bardzo wesoło* s. 98.
- ✓ *Podręcznik Olka* s. 136. i 137.
- ◆ Nakrywanie stołu – przygotowanie odpowiednich rekwizytów lub wykorzystanie naczyń jednorazowych. Prawidłowe układanie sztuców, składanie serwetek, nazywanie naczyń stołowych i ich przeznaczenia, prezentowanie sposobów korzystania z odpowiednich sztuców, podawania naczyń stojących na stole osobom siedzącym obok.
- ◆ Rysowanie odpowiednich naczyń i podpisywanie rysunków (talerz głęboki, płytki, deserowy, filiżanka do zupy, podstawka, półmisek, waza, miska, salaterka, sosjerka itd.), uwzględnianie ich zróżnicowanych kształtów.
- ◆ Czytanie odpowiednich fragmentów książek o dobrym wychowaniu – rozdział o ustawieniu naczyń na stole i korzystaniu z nich przez biesiadników.
- ✓ *Karty prac* s. 47. i 48.
- ◆ Zabawa w głuchy telefon. Przy jednej słuchawce siada wybrany przez dzieci Mikołaj. Ma ze sobą kartkę do notowania zamówień dzieci. Z drugiej strony słuchawki siadają kolejno dzieci zamawiające prezent u Mikołaja: muszą powiedzieć, jak mają na imię, o co proszą i komu ma być dostarczony prezent (warunkiem jest, aby zamawiały prezent nie dla siebie, tylko dla kogoś bliskiego). Wiadomość przekazują jak w głuchym telefonie. Mikołaj słucha zamówień i zapisuje: kto składa zamówienie, o co prosi i dla kogo. Potem odczytuje zamówienia i weryfikuje te, które zostały błędnie zapisane.

Hej, kołęda!

Zapis w dzienniku

1. Rozróżnianie śpiewów solowych i chóralnych – rozpoznawanie barwy głosu.
2. Objaśnianie i stosowanie w wypowiedzi związków frazeologicznych z wyrazem *głos*.
3. Śpiewanie i granie na flecie kołędy *Lulajże, Jezuniu*.
4. Łączenie działań w jednym zapisie.
5. Wykonywanie kart świątecznych.

Środki dydaktyczne

s. 138. i 139. w *Podręczniku Olka*, s. 49. i 50. 93., 95. i 97. w *Kartach prac*yczeń 2., opowiadanie Lucyny Legut *Deska ze starej trumny (fragment 1.)* s. 102. w *Wypisach*, tekst kołędy *Lulajże, Jezuniu* s. 51. w *Kartach pracy*, płyty z nagraniami pieśni śpiewanych przez chóry, flety, *Kolorowe życzenia* Aliny Dyrz (PPiW, Warszawa 2003)

Sytuacje edukacyjne

- ✓ *Podręcznik Olka* s. 138. i 139.
- ◆ Porównywanie szopek świątecznych z różnych okresów historycznych.
- ✓ *Karty prac*ys. 49. i 50.
- ◆ Słuchanie nagrań utworów o tematyce świątecznej i kołęd – rozpoznawanie głosów, określanie różnic między głosami. Nagrania znanych kołęd śpiewanych przez zespół kołędników. Śpiewanie znanych kołęd i uczenie się dalszych zwrotek tych kołęd, uczenie się nowych kołęd.
- ◆ Śpiewanie i granie kołędy *Lulajże, Jezuniu* s. 51.
- ✓ *Kolorowe życzenia*.
- ✓ Opowiadanie *Deska ze starej trumny (fragment 1.)* s. 102.

- Wykonanie kart świątecznych wg wzoru lub wg własnego pomysłu z wykorzystaniem wierszy Małgorzaty Strękowskiej-Zaremby lub Zbigniewa Płazewskiego (s. 8. i 9.).

Wigilijna gwiazda

Zapis w dzienniku

1. Opisywanie postaci kołędników.
2. Czytanie instrukcji i przygotowanie wymienionych w niej elementów
– wykonanie szopki wg przyjętego planu.
3. Wykonanie ozdób świątecznych wg instrukcji.

Środki dydaktyczne

s. 140. i 141. w *Podręczniku Olka*, s. 51., 52., 93., 95. i 97. w *Kartach pracy* część 2., opowiadanie Lucyny Legut *Deska ze starej trumny (fragment 2.)* s. 104. w *Wypisach*, tekst Marii Borzęckiej *Szopki krakowskie (w Przewodniku s. 211.)*, materiały i narzędzia do wykonania i ozdobienia szopki

Sytuacje edukacyjne

- ✓ *Podręcznik Olka* s. 140. i 141.
- ♦ Omówienie i prezentowanie za pomocą dostępnych rekwizytów zwyczajów związanych z Wigilią lub – zależnie od lokalnych warunków – wycieczka do muzeum etnograficznego/regionalnego domu kultury.
- ✓ Tekst *Szopki krakowskie* s. 211.
- ✓ *Karty pracy* s. 51. i 52.
- ♦ Wykonanie szopki z elementów znajdujących się na planszach A, B i C. Zastosowanie wiedzy geometrycznej przy sporządzaniu modelu szopki.
- ♦ Wykonanie ptaszków do ozdobienia szopki lub choinki (pomysł z książki Moniki Neubacher-Fesser *100 zabawek i dekoracji z papieru*, s. 80.)
– ptaszki ze złotymi skrzydłami sprawią, że cała choinka będzie lśnić.
Materiały i narzędzia: falista tekturka w kolorze naturalnym, złota folia, papier kolorowy: czarny i pomarańczowy, biała farba kryjąca, nożyczki, klej, złoty sznureczek.
Wykonanie:
 1. Przerysuj tułów ptaszka na falistą tekturkę i wytnij go nożyczkami.
 2. Z czarnego papieru wytnij dwa małe kółka – oczy ptaszka, a z pomarańczowego – dziób. Przyklej je klejem.
 3. Odrobina białej farby zrób białe lśniące punkty na oczach.
 4. Kawałek złotej folii o wymiarach 10 x 10 cm złóż w harmonijkę.
Następnie wytnij w tułowie ptaszka otwór długości ok. 2 cm i przetóż przez niego folię – to będą skrzydła ptaszka.
 5. Do grzbietu ptaszka przymocuj kawałek złotego sznureczka do zawieszania.
- ♦ Wystawa szopek wykonanych przez dzieci, słuchanie i śpiewanie kołęd.
- ✓ Opowiadanie *Deska ze starej trumny (fragment 2.)* s. 104.

- Jakie życzenia mogą mieć zwierzęta przedstawione na ilustracji? W jaki sposób ludzie mogą je spełnić?

Legenda głosi, że w XIII w. Franciszek z Asyżu – późniejszy święty – stworzył na leśnej polanie pierwszą żywą szopkę, w której ludzie z udziałem zwierząt przedstawiali sceny z betlejemejskiej stajenki. W Polsce najbardziej znane są szopki krakowskie. Niektóre z nich to prawdziwe dzieła sztuki. Kołędnicy obnosili szopki po domach w okresie Bożego Narodzenia. Historie przedstawiane w tych szopkach są wystawiane od XIV w. jako jasełka.

szopka krakowska

Zawiania i pytania

1. Zaobserwuj w okresie przedświątecznym, czy w miejscowości, w której mieszkasz, chodzą kołędnicy i czy są wystawiane jasełka.
2. Zapisz na własnoręcznie wykonanej kartce świątecznej te życzenia otrzymane podczas Wigilii, które są dla ciebie najważniejsze.

a. Zamiej tu, o której godzinie zabłysła w Wigilię pierwsza gwiazdka.

Wyipy

Jakie postacie występują wśród kołędników? Autorka opowiadania „Deska ze starej trumny” (fragment 2.) opisuje zwyczaj kołędowania po domach i wymienia te postacie.

141

Wigilijna gwiazdka

140. Gwiazdka gwiazdka już za parę dni. Jedyny taki dzień! Wigilia! Błota mówi, że święta Bożego Narodzenia mają wyjątkowy nastrój, bo tylko raz w roku jest oplatek, choinka i tylko raz w roku śpiewa się koledy. Staś mówił, że jego tata w Wigilię daje zwierzętom kolorowe oplatki, bo zwierzęta też były przy narodzinach Jezusa. No tak, przecież w szopie, w której urodził się Jezus, stał żłób, leżało siano i były osiołki. Sam kiedyś gratem osiołka w jasełkach, ale nie pomyślałem, że w Boże Narodzenie zwierzęta też mają święto.

- ★ Najstarsze figurki z szopki krakowskiej znajdują się w kościele św. Andrzeja w Krakowie i pochodzą z XIV w.
- ★ Najstarsza zachowana szopka pochodzi z 1900 r. i znajduje się w Muzeum Historycznym w Krakowie.

- Jakie zwierzęta są związane z tradycją bożonarodzeniową? Czym można wyjaśnić ich obecność?

Deska ze starej trumny

(fragment 2.)

Strasznie się nadarem i nie chciałem do nikogo odrywać. Dopiero gdy przyszedli kołędnicy, to mi złośli przeszła. Nie da się powiedzieć, co ci kołędnicy wyprawiali: śpiewali, tańczyli, grali na różnych instrumentach, przewracali się, szturchali, skakali, a poprzecierani byli, jak się dako: za konia, za kocz, śmierć, pastucha, niedźwiedzia, Cyganek... Ale najśmieszniejszy był jeden przebrany za turonia; cały przykryty kożuchem i na kiju, który trzymał w ręce, miał głowę z wielkim capim¹ pyskiem i cały czas nim kłapał. Ten turon najbardziej wariował, a jak już miał dość, to się pokorzył na ziemi i udawał, że nie żyje. Wtedy chłopak, który był przebrany za pastuchą, podbiegł do niego i zaczął go wkreszać, i cały czas do niego mówił:

– Oj, ładnie! Ludzie! Patrzcie, co się dzieje! Turon się na nogach chwiesił! Omdlał bleduszek przez to tańcowanie. Już leży bez ducha... Wstaniesz ty czy nie? Bo cię pomacam butem! A masz! A masz! A masz!... Nie chce wstać! Uparta bestja... A może dobieć jakos do ciebie przemówię: śliczniutki, miłuski, uodoby, do miśnika podobny, podnieś się z ziemi choć kapkę. Widzisz, kłękam przed tobą i zdejmuję baranią czapkę... (..)

Potem ten turon zaczął tańczyć z pastuchem, a potem śpiewali takie śmieszne śpiewki, w których zryczył babei i dziadkowi, żeby byli zdrowi i żeby im w Nowym Roku dobrze się działo i płony im obrodziły.

Babcia nasyłała im do worka płaczków, jabłek, orzechów i jeszcze im trochę pieniędzy dała. Oni podziękowali za wszystko i powiedzieli, że idą do innych domów kołędować, i poprosili dziadka, żeby i imnie pozwolił pójść z nimi.

Nytkom pewien, że dziadek się nie zgodzi, ale się zgodził i jeszcze mi dał zruszek, wywniesiony do góry kudłami, żeby mi mógł udawać kozłoka. Gdy tylko wyszliśmy przed dom, to te chłopaki powiedziały, że trzeba dziadkowi zrobić jakąś pługę, i pobiegli do stodółki szukać czegoś, no i wyciągnęli pług i brome. Powłazili jeden drugiemu na plecy, pług wyciągnęli na dach i postawili na kominie.

Ja się tam nie lubię do niczego wtrącać, ale powiedziałem im, że jak dziadek to zobaczy, może zrobić straszną awanturę. A oni mi na to, że w Wigilię różne pusty można robić, i potem jeszcze wzięli brome i wynieśli ją na drogę. Potem wszyscy uciekliśmy szybko, żeby dziadek nas nie zauważył i nie usłyszał, a w następnym domu to ja sam wszedłem po drabinie na dach i zatkalem komin starym cebrażkiem.

Lacyna Lepat

„Piórek zpiął dziaćka oka, a Jasiulek chce dotrzeć spokojnej starości”

1. Za kogo lub za co przebrają się zazwyczaj kołędnicy?
2. Jak chciałbyś się przebrać jako kołędnik?

¹cap – kornet

104

- Tekst można rozpisać na dialogi i przygotować inscenizację. Jeśli jest taka możliwość, np. z pomocą pracowników miejscowego domu kultury, proponujemy przygotować występ grupy kołędników i zaprezentować go klasom młodszym.

Boże Narodzenie w Europie

Zapis w dzienniku

1. Określanie nadawców kart świątecznych – wskazywanie na mapie krajów, z których mogły być wysłane. Przypominanie wiadomości, czym te kraje się wyróżniają.
2. Porównywanie tekstów życzeń świątecznych nadesłanych z różnych krajów.
3. Ułożenie tekstu życzeń mieszkańca Polski dla obcokrajowca i wykonanie karty.

Środki dydaktyczne

s. 142. i 143. w *Podręczniku Olka*, wiersz Tadeusza Chudego *w świąteczny wieczór*s. 101. oraz kolęda *Oj, Maluśki, Maluśki*s. 105. i 106. w *Wypisach*, kartki świąteczne z różnych krajów przyniesione przez dzieci, encyklopedie, dostępne informacje o zwyczajach świątecznych w różnych krajach (podręczniki *Moje abc* do klasy I i II)

Sytuacje edukacyjne

- ✓ Wiersz *w świąteczny wieczór*s. 101.
- ◆ Porównywanie wiersza białego z wierszami rymującymi się, podzielonymi na strofy. Eksperymentowanie z tekstem: przepisanie wiersza z podziałem na zdania (strofki), wprowadzenie interpunkcji. Porównywanie tej wersji z wersją oryginalną. Ocenianie, która z nich jest łatwiejsza do pamięciowego opanowania. Któremu z tych wierszy można nadać ciekawszą intonację?
- ✓ *Podręcznik Olka* s. 142. i 143.
- ◆ Przygotowanie klasowego spotkania wigilijnego wg pomysłu dzieci i nauczyciela. Czym może się ono różnić od spotkań organizowanych w poprzednich latach? Czym je uatrakcyjnić, czym wyróżnić, aby wzbogacić znane tradycyjne obchody?
- ◆ Śpiewanie kolęd.

- Rozmowy o radości i zgodzie pod wigilijnym drzewkiem na podstawie wiersza *w świąteczny wieczór*. Śpiewanie kolędy *Oj, Maluśki, Maluśki*, porównywanie jej z pastorałką góralską. Układanie kolejnych strofek wybranych kolęd.

w świąteczny wieczór

przy świątecznym stole
ciepło nam i dobrze
choćby na nim tylko były:
– ta jedna jedyna
gałązka zielonej jodłiny
– ten kęs chleba
serdecznie dzielony
– i w uśmiechniętym oku
nagle kropła słonej wody
przy świątecznym stole
w cichy wieczór zimowy
jesteśmy razem
pod dachem zielonym
wszystkie narody
– nie ma gór
przepaściстых
– ani nieprzebytej
wody

101.

- Wyszukiwanie na mapie państw, skąd nadeszły życzenia: Wesołych Świąt Bożego Narodzenia i Szczęśliwego Nowego Roku! Gromadzenie na ich temat informacji.

142.

Boże Narodzenie w Europie

Frohes Weihnachten und glückliches Neujahr!

W Wiedniu jemy rybe w Karpach – pierocha karcie, a na deser słane pieknieki, pierniczki karkas i na imprezy. W tyrolskich miasteczkach zapraszamy wspólne świętowanie na miasteczku rybniku.

Joyeux Noël et Bonne Nouvelle Année!

Hyvää joulua!

Najszlachetniejsza rodzina świata spędziła przy stole, na którym boba: słodka ma zaprawa, a w marcu, a po kolacji tradycyjnym zwyciężym poświęcimy do sauny.

¡Feliz Navidad y Próspero Año Nuevo!

Przetłumaczmy się przysmakiem podobnym do chleba. W Wigilię przygotowujemy surowca kolację, na której podamy piernicze go lewna miodową. Po obowiązkowej pastercie wyjdziemy na ulicę, żeby do białego rana zjeść kołki.

142.

143.

- Próby czytania przez dzieci życzeń w różnych językach. Wymawianie tekstu życzeń: Wesołych Świąt Bożego Narodzenia i Szczęśliwego Nowego Roku!
 - Frohes Weihnachten und glückliches Neujahr! – wym. frojes wajnachten und gli-klisches nojjar;
 - Joyeux Noël et Bonne Nouvelle Année! – wym. żwajo noel e bon nuwel one;
 - Hyvää joulua! – wym. huwe julua;
 - Feliz Navidad y Próspero Año Nuevo! – wym. felis nabidad i prospero anio nuebo;
 - Nollaig Shona Dhuit! – wym. Nołag szona juit;
 - Feliz Natal e um Prospero Ano Novo! – wym. feliz natal i um proszperu anu nowu;
 - Boldog Új Évet BÚÉK és Kellemes Karácsonyi Ünnepeket! – wym. boldog uj yjwet-buyjk yjsh kellemesz koraczoni uen-nepeket.
- Wypowiadanie się na temat kart świątecznych, które otrzymują ludzie: wymienianie najoryginalniejszych życzeń, sposobu przechowywania kartek (robienie albumów, składanie w pudełkach, zszywanie rocznikami). Porównywanie ilustracji na kartach świątecznych.

shona dhuit!

Joyeux Noël et Bonne Nouvelle Année!

Boldog Új Évet BÚÉK és Kellemes Karácsonyi Ünnepeket!

W Wigilię będzie na stole wigilny łuski i chlebek surowy, a na kolację karkas i ryba. Świątki w każdym oknie, a drzewo wigilne w każdym domu. W wigilny wieczór na stole będzie piernik i wianek z zielonych gałązek, a w wigilny wieczór na stole będzie piernik i wianek z zielonych gałązek.

W Wigilię Bożego Narodzenia zjemy całą rodzinę wokół choinki. Będzie przy stole i karkas i ryba. W wigilny wieczór na stole będzie piernik i wianek z zielonych gałązek, a w wigilny wieczór na stole będzie piernik i wianek z zielonych gałązek.

Przy stole przygotujemy surowca, będziemy się zjadać wigilny karkas i ryba, makowym zapięciem z orzechami, a w wigilny wieczór na stole będzie piernik i wianek z zielonych gałązek, a w wigilny wieczór na stole będzie piernik i wianek z zielonych gałązek.

10

143

XI OŚRODEK TEMATYCZNY I ZNÓW NOWY ROK!

Umiejętności ucznia

Mówienie i słuchanie

Wypowiada się na podany temat. Słucha wypowiedzi innych i nawiązuje do nich w swoich wypowiedziach.

Czytanie

Czyta przysłowia, informacje i ciekawostki. Odczytuje liczby cztero- i pięciocyfrowe. Odczytuje dane z rachunków, faktur, rocznika statystycznego.

Pisanie

Zapisuje tekst życzeń noworocznych, zdania na podstawie ilustracji, wyrazy związane z ochroną środowiska i oszczędzaniem energii, liczby cztero- i pięciocyfrowe (także słownie), wyrazy z zakończeniami *-arz* i *-erz*.

Stosowanie wiedzy i umiejętności

Układa tekst życzeń noworocznych, zdania na podstawie ilustracji. Wyjaśnia znaczenie przysłów. Tworzy i wyjaśniania związki frazeologiczne. Stosuje w wypowiedzi zgromadzone słownictwo. Stosuje obliczenia zegarowe, porównywanie różnicowe. Wskazuje lata przestępne. Porównuje długość dnia w różnych porach roku. Porównuje liczby trzy-, cztero- i pięciocyfrowe. Odczytuje z mapy informacje dotyczące określonego państwa. Wykonuje lampion lub smoka z lampionem wg podanych wzorów i instrukcji, gwiazdę betlejemską z kartonu.

Rozwiązywanie problemów

Przedstawia za pomocą barwy zmiany w przyrodzie oraz własne odczucia. Wyjaśnia zależności między oszczędzaniem energii a ochroną środowiska i oszczędzaniem pieniędzy.

Notatki

Nowy Rok nastaje, każdemu ochoty dodaje

Zapis w dzienniku

1. Układanie i zapisywanie tekstu życzeń noworocznych.
2. Gromadzenie i wyjaśnianie znaczeń przysłów.
3. Obliczenia zegarowe – obliczanie czasu na różnych kontynentach, stosowanie porównywania różnicowego.

Środki dydaktyczne

s. 144. i 145. w *Podręczniku Olka*, s. 55. i 56. w *Kartach pracy* część 2., opowiadanie Ireny Landau *Nowy Rok* s. 108. w *Wypisach*, zagadki i przysłowia spisane przez dzieci, *Księga przysłów*, paski czasu wykonane w poprzednich ośrodkach tematycznych, materiał do wykonania paska czasu XXI w., atlas geograficzny świata, globus

Sytuacje edukacyjne

- ✓ *Podręcznik Olka* s. 144. i 145.
- ◆ Szukanie w dostępnych źródłach książkowych, encyklopedycznych i słownikach przysłów na temat nowego roku. Odszukiwanie sytuacji, w których mają zastosowanie. Zapisywanie wybranych przysłów w zeszytce ze zwróceniem uwagi na wyrażenia potoczne, archaiczne lub gwarowe.
- ◆ Odwoływanie się do doświadczeń dzieci związanych z witaniem nowego roku. Zwrócenie uwagi na oryginalność składanych i otrzymywanych życzeń noworocznych. Układanie i zapisywanie tekstu życzeń indywidualnych, z których wynika, że są przeznaczone dla konkretnej osoby.
- ◆ Odszukiwanie wybranego roku na pasku czasu XX w. lub odpowiedniego miesiąca na pasku czasu br. Wykonanie paska czasu XXI w.
- ✓ *Karty pracy* s. 55. i 56.
- ✓ Opowiadanie *Nowy Rok* s. 108.
- ◆ Rozmowa na temat noworocznych postanowień dzieci, przewidywanie szans na ich realizację.

- Nowy rok to okazja, aby ocenić skuteczność wcześniej podjętych działań: samorządu klasowego, kodeksu Uprzejmego Rycerza itp.

Nowy Rok

– Trzeba coś zrobić – powiedział Jakub.
 – O co chodzi?
 – Bo widzisz, Mietek, jutro zaczyna się nowy rok. Ja od pierwszego stycznia postanowiłem się zmienić. A ty?
 – Ja? Ja postanowiłem się wypaść.
 – Ee, z tobą nie można poważnie porozmawiać.
 – Znalazł się filozof!
 – Dobrze, nie chcę to nie. Sam się zmienię.
 – Obaczysz! Porządek, zrobię w pokoju i kartofle będę jemennie obierał, i śmieci będę wynosił. I mieszkanie będzie trzy razy w tygodniu. Zobaczysz, jak babcia żywi.
 – Zobaczę albo i nie zobaczę – mruknął Mietek poszedł do domu. – Jutro wieczorem wpadnę – krzyknął jeszcze ze schodów tak głośno, że Urwis się obudził i zaczął szczeleć jak miętę. Żeby wiedział, co go czeka, toby był. Bo na drugi dzień rano, kiedy rodzice i babcia jeszcze spali, Jakub zaczął psem komenderować.
 – Urwis, odejdź! Urwis,
 przeskakadze! Urwis, nie płacz.

- Wypowiadanie się dzieci, w jaki sposób przekazują życzenia najbliższym: listownie, e-mailowo, telefonicznie? Który ze sposobów jest najbardziej elegancki? Czy do każdego wypada wysłać SMS lub e-maila z życzeniami?
- Rozmowa w klasie o marzeniach, postanowieniach i planach na nadchodzący rok.

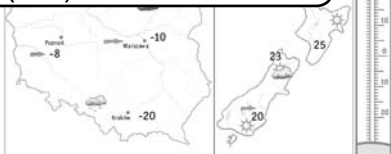
Zawiania i pytania

1. Odszukaj na globusie lub na mapie świata Australię i Nową Zelandię. Określ ich położenie na kuli ziemskiej.
2. Napisz życzenia noworoczne dla swoich kolegów i koleżanek. Postaraj się, aby teksty były oryginalne, żeby nie zawierały zbyt wielu wyrażań i zwrotów, które są zazwyczaj powtarzane przy takich okazjach. Odczytaj życzenia w klasie.
3. Wymień znane ci przysłówka związane z nowym rokiem. Skorzystaj z „Księgi

Wypisy

Jakie noworoczne postanowienia zrobili twoi rówieśnicy – bohaterowie opowiadania „Nowy Rok”?

- Wskazywanie na mapie świata i na globusie miast, o których mowa w zadaniu (z. 1.).

1. Oblicz różnicę między temperaturami, które podkreśliłeś na mapie.

w Polsce

w Nowej Zelandii

2. Policz na termometrze, o ile stopni różni się najwyższe i najniższe temperatury w Polsce i w Nowej Zelandii.

temperatury najwyższe _____

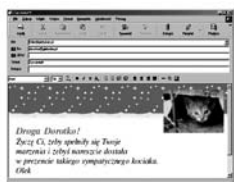
temperatury najniższe _____

2. Uzupełnij zdania wyrazami **Nowy Rok** i **nowy rok**, zmieniając odpowiednio ich formę.
W _____ szkolnym będę uczniem czwartej klasy.

I znów nowy rok!

1. **Nowy Rok** nastaje, każdemu ochoty dodaje

Właśnie zaczął się nowy rok. Straszne z nim zamieszanie. Wystąpiłem i sam dostałem ze dwadzieścia różnych życzeń i chciałbym, żeby się spełniło choć jedno z nich. Franek życzył mi, żebym dostał kalendarz na ścianę z moimi ulubionymi sportowcami. Ja, że marzę o takim kalendarzu. Dziadek mówi, że życzenia złożone szczerze wcześniej czy później się spełniają. Wolalbym jednak dostać kalendarz na początek roku, a nie na końcu.

- Starożytni Rzymianie ustalili, że doba rozpoczyna się o północy.
- Od ponad 1600 lat obchody Nowego Roku rozpadała na noc z 31 grudnia na noc z 1 stycznia.

- Wskazywanie na mapie świata i na globusie państw, o których mowa w tekście. Odszukanie linii zmiany daty.

Nowy Rok

Warszawa 1. Odczytaj z zegarów, w jakich miastach wita się nowy rok o godzinach wskazanych przez zegary w Warszawie.

W Warszawie jest godz. 13.00 31 XII, a w Auckland jest północ 31 XII.

W Warszawie jest godz. _____, a w Moskwie jest północ 31 XII.

W Warszawie jest godz. _____, a w Nowym Jorku jest północ 31 XII.

31 XII

1. Uzupełnij zdania, wpisując liczbę godzin oraz wyrazy wcześniej lub później.

W Auckland nowy rok jest witany o _____ godzin _____ niż w Warszawie, a w Moskwie tylko o _____ godziny _____.

Zaś w Warszawie _____

- Stosowanie wyrażań **nowy rok** i **Nowy Rok** w zdaniach ze zwróceniem uwagi na pisownię małą lub wielką literą w zależności od znaczenia (z. 2.).

2. Napisz _____

rozpoczęcia nowego roku, który wkrótce ma się rozpocząć lub właśnie się rozpoczął.

Nowy kalendarz

Zapis w dzienniku

1. Rozszyfrowywanie informacji znajdujących się w kalendarzach.
2. Zapisywanie i odczytywanie liczb czterocyfrowych.
3. Układanie notatki kronikarskiej.

Środki dydaktyczne

s. 146. i 147. w *Podręczniku Olka*, s. 57. i 58. w *Kartach pracy* część 2., opowiadanie Wojciecha Witłaka *Wczoraj, dzisiaj, jutro* s. 110. w *Wypisach*, kalendarze przyniesione przez dzieci

Sytuacje edukacyjne

- ◆ Rozmowa na temat różnego rodzaju kalendarzy: terminarz, datownik, dziennik.
- ◆ Jak kiedyś mierzono czas? – wykorzystanie wiadomości z klasy I i II.
- ✓ *Podręcznik Olka* s. 146. i 147.
- ◆ Jak korzystać z kalendarza stuletniego? Szukanie odpowiednich przykładów. Sprawdzanie, jakiego dnia tygodnia, np. skończysz szkołę, zdasz maturę, urodził się twój tata itd.
- ◆ Przypomnienie znaczenia terminu *lata przestępne*. Ustalanie kolejnych lat przestępnych w danym przedziale czasowym.

Uwaga

Lata przestępne to te, które są podzielne przez 4, z wyjątkiem lat przypadających na pełne stulecie, których liczba setek nie dzieli się bez reszty przez 4, np. 1700 r. – 17 setek $17 : 4 = 4 \text{ r. } 1$, więc rok 1700 nie jest rokiem przestępnym.

- ✓ *Karty pracy* s. 57. i 58.
- ◆ Ze względu na formę rozróżniamy np. kalendarze ściennie (wrywane lub planszowe), książkowe (terminarze, organizery), kieszonkowe – w formie kartonika, biurowe („piramidy” ustawiane na biurku) itp.
- ✓ Opowiadanie *Wczoraj, dzisiaj, jutro* s. 110.

Uwaga

Słowo *kalendarz* oprócz sposobu liczenia czasu oznacza też:

- spis dni całego roku z oznaczeniem świąt, z podziałem na tygodnie i miesiące;
- planowany układ dat, terminów wykonywania jakichś prac, np. kalendarz zebrani klasowych.

- Zabawy ze stuletnim kalendarzem – sprawdzanie, jaki będzie dzień tygodnia w wybrane dni, np. 1 września za dwa lata, w 18. urodziny poszczególnych uczniów itp.

Dzieadek Olka urodził się 18 V 1945. Aby odczytać z kalendarza, jaki wtedy był dzień, postępuj następująco:

1. W tabeli „Lata 1901–2040” wyszukaj 1945.

1944	19
1945	19
1946	19

2. W tabeli „Miesiące” wyszukaj V.

IV	V	VI
----	---	----

4. Do 18 – dnia miesiąca, którego urodził się dziadek – dodaj odczytaną liczbę, czyli $18 + 1 = 19$.

5. W tabeli „Kod dnia tygodnia” odszukaj dzień tygodnia odpowiadający liczbie 19 –

- Co to są: kalendarz rolniczy, kalendarz nauczyciela, prawniczy, księgowy, lotniczy, żeglarski, piłkarski, jeździecki itp. (tzw. kalendarze branżowe)? Czym mogą się różnić między sobą?

1. W kalendarzu gregoriańskim, którym się posługujemy, co cztery lata występuje rok przestępny – dłuższy od pozostałych o jeden dzień. Podpisz pod paskiem czasu co trzech rok przestępny.

2. Olek znalazł zniszczony kalendarz ścienny, z którego został tylko fragment z trzema kolejnymi miesiącami. Były w nim zaznaczone dni, w które chodził na basen i na zajęcia do Klubu Małych Przyrodników, a także czas trwania ferii w przedszkolu. Zaznacz te dni, wiedząc, że:

Wczoraj, dzisiaj, jutro (fragment)

Jak to jest – zastanawiał się pies Pypce – że zawsze jest dziś?

Wspirywał się w kalendarz.

Kuleczka podkreślił dzień.

– Oj tam! – zawołała

domku dla swojej ukochi.

Wczoraj było wczoraj, dziś

lepił się z plasteliny, dziś

może się wydarzyć...

– Pypce nie wysłał

– Pypce nie wysłał

– Pypce nie wysłał

– Pypce nie wysłał

– Pypce nie wysłał

– Pypce nie wysłał

– Pypce nie wysłał

– Pypce nie wysłał

– Pypce nie wysłał

– Pypce nie wysłał

– Pypce nie wysłał

– Pypce nie wysłał

– Pypce nie wysłał

- Występy teatru mimów – przedstawianie gestem, mimiką, ruchem ciała, co dzieci robiły wczoraj i co będą robiły jutro. Widownia odgaduje, jaka czynność została zaprezentowana.

2 Nowy kalendarz

Dostałem kalendarz – to jest prezent noworoczny. Już zaznaczyłem w nim dni, kiedy chodzę na basen, kiedy mamy spotkania klasowego samorządu i kiedy zaczynają się ferie, i kiedy Franek i Dorota mają imieniny. Ale najwięcej czasu spędziłem nad zczytywaniem kalendarza stuletniego. Myślałem nad nim

Wziąłem. W końcu wybrałem do internetu i skorzystałem z pomocy mi się o dziadek w piątek siedział ty skończył nie uwi

Lata 1901-2040	Miesiące
1901 1902 1903 1904 1905 1906 1907 1908 1909 1910 1911 1912 1913 1914 1915 1916 1917 1918 1919 1920 1921 1922 1923 1924 1925 1926 1927 1928 1929 1930 1931 1932 1933 1934 1935 1936 1937 1938 1939 1940 1941 1942 1943 1944 1945 1946 1947 1948 1949 1950 1951 1952 1953 1954 1955 1956 1957 1958 1959 1960 1961 1962 1963 1964 1965 1966 1967 1968 1969 1970 1971 1972 1973 1974 1975 1976 1977 1978 1979 1980 1981 1982 1983 1984 1985 1986 1987 1988 1989 1990 1991 1992 1993 1994 1995 1996 1997 1998 1999 2000 2001 2002 2003 2004 2005 2006 2007 2008 2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2016 2017 2018 2019 2020 2021 2022 2023 2024 2025 2026 2027 2028 2029 2030 2031 2032 2033 2034 2035 2036 2037 2038 2039 2040	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

- Przykład notatki kronikarskiej w kalendarzu uśmiechniętych dni: „Widziałem się z Maćkiem. Powiedział, że gra, którą mu wczoraj pożyczyłem, jest bardzo zabawna – cały wieczór grał z kuzynem, który do niego nieoczekiwanie przyjechał – a bał się, że nie będzie miał co kuzynowi zaproponować”.

Nowy kalendarz

1. Uzupełnij zdania wyrazami z cząstką -roczny.

Zyczenia składane na Nowy Rok to zyczenia _____

Święta obchodzone każdego roku to święta _____

_____ który leży od ubiegłego roku, to śnieg _____

_____ który ukladane na cały rok to plany _____

Kalendarz chiński i nie tylko...

Zapis w dzienniku

1. Wyszukiwanie i odczytywanie informacji na temat Chin.
2. Obliczenia kalendarzowe – stosowanie porównywania różnicowego.
3. Wykonanie lampionu lub smoka z lampionem wg podanych wzorów i instrukcji.

Środki dydaktyczne

s. 148., 149. i 176. w *Podręczniku Olka*, s. 53., 54., 59., 60., 99. i 101. w *Kartach pracyczeń 2.*, *Słownik chiński* s. 121. w *Wypisach*, tekst *Legenda o chińskim kalendarzu* (w *Przewodniku* s. 211.), atlas geograficzny świata, encyklopedie, albumy o Chinach i zabytkach chińskich, materiały i narzędzia do wykonania lampionu lub smoka z lampionem

Sytuacje edukacyjne

- ✓ *Podręcznik Olka* s. 148.
- ◆ Zabawa w odszukiwanie w horoskopie chińskim odpowiednich znaków wg dat urodzenia: swojej i innych osób.
- ✓ Tekst *Legenda o chińskim kalendarzu* s. 211.
- ✓ *Karty pracys.* 59.
- ✓ *Podręcznik Olka* s. 149. i 176.
- ◆ Określanie położenia geograficznego Chin na podstawie mapy. Wyszukiwanie w atlasach, albumach i encyklopediach ilustracji i informacji o Chinach (liczba ludności, powierzchnia, ukształtowanie terenu, najdłuższe rzeki, pasma górskie, najwyższe szczyty, świat roślinny i zwierzęcy, największe miasta, najważniejsze zabytki).
- ✓ *Karty pracys.* 60.
- ✓ *Słownik chiński* s. 121.
- ◆ Odszukiwanie w dostępnych źródłach wzorów pisma chińskiego.
- ✓ *Karty pracys.* 53.
- ◆ Wykonanie lampionów.
lub:
- ✓ *Karty pracys.* 54., 99. i 101.
- ◆ Wykonanie smoka z lampionem.

- Nowy rok w Chinach rozpoczyna się pod koniec stycznia lub na początku lutego.
- Wyszukiwanie znanych dzieciom różnych przedmiotów pochodzenia chińskiego, wymienianie zdarzeń gospodarczych i kulturalnych z udziałem Chin.

3. Wpisz wyrazy odwołujące się do wyrazu Chiny. Pomyśl, które nazwy napotkasz wielką, a które małą literą.

mieszkanca Chin to
 mieszkaniec Chin to
 smok
 Wielki Mur
 porcelana

Oleś przeczytał w encyklopedii, że w lasach Tybetu¹ żyje jeden z rzadkich gatunków niedźwiedzi – panda. Zanotował kilka znalezionych informacji.

Panda wielka – inaczej niedźwiedź bambusowy:
 – długość ciała – około półtora metra;
 – waga – do 160 kg, to jest 1000 razy więcej niż po urodzeniu;
 – żywienie – młode pędy bambusa.

Uwaga: Panda podlega ścisłej ochronie.

2. Napisz krótką informację o pandzie, korzystając z notatek Oleś.

- Rok muzulmański składa się z 6 miesięcy 29-dniowych i 6 miesięcy 30-dniowych. Porównywanie długości roku muzulmańskiego i roku w naszym kalendarzu, w którym luty ma 28 dni, obliczanie różnicy między długościami lat (z. 1.).
- Obliczanie różnic między długością roku w różnych kalendarzach, wiedząc, że w kalendarzu chińskim rok składa się z 12 miesięcy liczących po 29,5 dnia każdy. Co trzy lata dodawany jest miesiąc przestępny.

100 kg
kg
kg
kg

148.

Kalendarz chiński i nie tylko...

W kolorowych pismach noworocznych aż się roi o horoskopów. W jednym z nich jest horoskop chiński. Chińczycy nie mają dwunastu znaków zodiaku jak my, tylko każdy rok ma swój znak – opiekunów zwierzę. Chiński rok zaczyna się nie 1 stycznia jak u nas, ale każdego roku inaczej. Przeczytałem swój horoskop w chińskim kalendarzu, ale to, co tam napisano, chyba nie ma ze mną nic wspólnego.

- Kalendarz chiński opracowano w ten sposób, że co trzy lata jest dodawany miesiąc przestępny.
- Chińczycy...

60.

- Układanie tekstów na podstawie zgromadzonego materiału o innych unikalnych zwierzętach (endemitach) (z. 2.).

Kalendarz chiński i nie tylko...

1. Oblicz i napisz, ile dni trwa rok chiński, wiedząc, że w kalendarzu chińskim składa się on z 12 miesięcy po 29 i pół dnia każdy.

$29 \cdot 12 = 29 \cdot 10 + 29 \cdot 2 = \dots + \dots = \dots$

Pół dnia w każdym miesiącu więcej, to dni w ciągu 12 miesięcy.

Odp.:

a. Porównaj długość roku chińskiego i roku w kalendarzu gregoriańskim, w którym luty ma 29 dni. Oblicz różnicę długości tych lat.

2. W kalendarzu muzulmańskim¹ lata są liczone od roku 622. Który rok wg kalendarza muzulmańskiego był w latach 1999, 2000, 2001, 2010 kalendarza gregoriańskiego?

rok wg kalendarza gregoriańskiego	rok wg kalendarza muzulmańskiego
1999 r. r.
2000 r. r.
2001 r. r.
2010 r. r.

¹ Kalendarz muzulmański to kalendarz używany przez muzulmanów, wyznawców religii stworzonej przez arabskiego prorokę Mahometa.

Trzej królowie ze Wschodu

Zapis w dzienniku

1. Szukanie baśni arabskich, czytanie *Baśni z tysiąca i jednej nocy*.
2. Ilustrowanie wybranej baśni.
3. Pisanie informacji i ciekawostek o kometach i innych ciałach niebieskich.
4. Wykonanie gwiazdy betlejemskiej wg instrukcji lub wg własnego pomysłu.

Środki dydaktyczne

s. 150., 151. i 176. w *Podręczniku Olka*, s. 61., 62. i 103. w *Kartach pracy* część 2., wiersz Tytusa Czyżewskiego *U szopys*. 111. w *Wypisach*, składanka *Maluję i opowiadam*. *Sztuka w nauczaniu zintegrowanym* (ilustracje do baśni *Kaliń bocian*), mapa świata i basenu Morza Czerwonego, albumy zawierające informacje i ciekawostki na temat komet, zdjęcia komet, albumy kwiatów z fotografią gwiazdy betlejemskiej, nagrania kołęd

Sytuacje edukacyjne

- ✓ Wiersz *U szopys*. 111.
- ◆ Słuchanie kołęd. Wybranie odpowiedniej jako tło muzyczne do czytania (recytacji) wiersza, np. kołęda *Do szopy, hej, pasterze*. Czytanie wiersza rytmicznie, delikatnie, melodyjnie – nadanie mu charakteru kołysanki.
- ✓ *Podręcznik Olka* s. 150., 151. i 176.
- ◆ Omawianie tradycji obchodzenia święta Trzech Króli (zanikające zwyczaje: chodzenie po domach z gwiazdą betlejemską, odwiedzanie się w domach, tradycyjny początek zimowego karnawału). Rola mędrców w tradycji bożonarodzeniowej.
- ◆ Przypomnienie wydarzeń biblijnych związanych z narodzeniem Jezusa z Nazaretu, nazywanie miejscowości i krajów związanych dawniej i obecnie z miejscem narodzenia. Wskazanie na mapie Betlejem i państw wymienionych w *Podręczniku Olka*.
- ◆ Odszukiwanie i odczytywanie nazw państw na mapie Bliskiego Wschodu (kraje południowo-zachodniej Azji i północno-wschodniej Afryki – Irak, Iran, Turcja, Egipt, Sudan, Izrael) i Dalekiego Wschodu (kraje wschodniej Azji – Chiny, Korea, Japonia).
- ✓ Składanka *Maluję i opowiadam*.
- ◆ Próby wymieniania na podstawie ilustracji cech malarstwa perskiego, chińskiego, indyjskiego i bizantyjskiego. Jakie elementy są charakterystyczne dla kultur Iranu, Chin, Indii?
- ✓ *Karty pracys*. 61., 62. i 103.
- ◆ Gromadzenie ciekawostek na temat komet i innych ciał niebieskich, oglądanie fotografii, ilustracji.

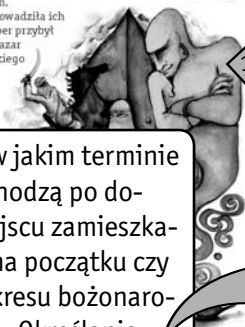
Uwaga

Trzech Mędrców wg zapisów w Biblii prowadziła gwiazda betlejemska. Uczeni badający to zjawisko uznali, że nie była to kometa, ale szczególnie rzadkie ustawienie planet: Jowisza i Saturna.

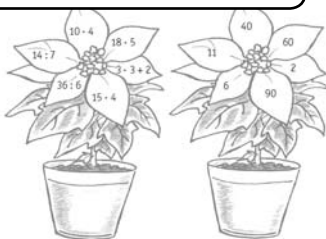
- Dobieranie popularnych melodii do przyspiewek kolędniczych.

Okres obchodów Bożego Narodzenia kończy święto Trzech Króli. Jest ono obchodzone od III w. na pamiątkę holdu, który Trzej Mędrcy ze Wschodu złożyli Jezusowi w Betlejem.

Według zapisów w Biblii prowadziła ich gwiazda betlejemska. Karper przybył z Dalekiego Wschodu, Baltazar z Etiopii, a Melchior z Bliskiego Wschodu – z Arabii. Arabia to barwny świat, o którym możesz również przeczytać w: *Razem i znowu*

- Ustalenie, w jakim terminie kolędnicy chodzą po domach w miejscu zamieszkania dzieci: na początku czy na końcu okresu bożonarodzeniowego. Określanie składu i strojów grup kolędniczych.

2. Zrób gwiazdę betlejemską z elementów znajdujących się na s. 103.

a. Duże gwiazdki i promienie ogona gwiazdy odrysuj na kolorowym kartonie, np. na żółtym, i wytnij (rys. 1.).

- Porównywanie tekstu wiersza *U szopy* znanej kolędy *Do szopy, hej, pasterze*.

nitki, możesz zawiesić na choince. Możesz także ozdobić nią szopkę.

150. Trzej królowie ze Wschodu

Dowiedziałem się, że w Hiszpanii dzieci otrzymują świąteczne prezenty dopiero 6 stycznia. U nas 6 stycznia w święto Trzech Króli jest zwyczaj kolędowania, ale w Głębokiem nigdy nie widziałem kolędników. Aż do tego roku. Gdy zobaczyłem w drzwiach naszego domu króla w złotej koronie, diabła i śmierć z kosą, to zaniemówiłem. Kolędnicy odegrali scenę z narodzin Jezusa i poprosili o kolędę, no i mama dała im pieniądze. Dopiero potem dziadek przypomniał nam, że może należało ich czymś poczęstować zgodnie ze starośladzkim obyczajem. Mam nadzieję, że przyjdzie...

- Szukanie w bibliotece bajek arabskich i książki *Baśnie z tysiąca i jednej nocy*. Opowiadanie znanych bajek ze zbioru baśni o Szecherezadzie.

61.

Najpierw szli pastuszkowie i grali na fletach. Potem szedł chłopiec i nioś wielką gwiazdę, a za nim pastuszek z szopką, za szopką szły aniołki. Za nimi kroczył tułacz. Był to ktoś przykryty ciemnym kocem, z tyłu miał coś, co było podobne do końskiego ogona. W rękę trzymał kij z przyczynianym do niego pyśkiem podobnym do pyska krowiego lub końskiego. Za tułaczem szła śmierć i machała kosą nad diabłem.

1. Przeczytaj tekst. Wyobraź sobie, że jesteś reżyserem przygotowującym kolędników do odwiedzania domów. Napisz tekst w takiej formie, jakbyś informował wszystkich aktorów kolędników o tym, co będą robić i jak będą przebrani.

62.

- Określanie znaczenia wyrażenia *gwiazda betlejemska*: kometa, roślina (kwiat). Wyszukiwanie informacji o warunkach rozwoju rośliny i sposobie pielęgnacji.

U szopy

(...)

a tu z pol...

od Podol...

ka 20...

z n...

z rabami

z papuga

i matpani

trzej panowie

trzej Królowie

trzej ze Wschodu

Monarchowie

klęczą

mają

złoto, mirę i kadzidło

i kiwają

skłaniają

a muzyka tiurli tiurli

tak muzyka gra

a tam w szopie o tej dobie

na sianeczku w twardym żłobie

Dzieciąteczko śpi

Dzieciąteczko śpi

Tytus Czyżewski

Jaka to pora roku

Zapis w dzienniku

1. Układanie i zapisywanie zdań na podstawie ilustracji.
2. Obliczenia zegarowe – porównywanie długości dnia w różnych porach roku.
3. Przedstawianie zmian w przyrodzie za pomocą kolorów.

Środki dydaktyczne

s. 152. i 153. w *Podręczniku Olka*, s. 63. i 64. w *Kartach pracy* część 2., opowiadanie *Marceli Szpak dziwi się światu* s. 113. w *Wypisach*, farby akwarelowe, kartki z bloku rysunkowego, globus, kalendarze

Sytuacje edukacyjne

Uwaga

Podczas omawiania tego tematu należy odnieść się do informacji podawanych w klasie II o sześciu porach roku. Możemy przypomnieć dzieciom o przedwiośni i złotej polskiej jesieni.

- ◆ Wykonanie kolorowych pasm – w kształcie łuku – przedstawiających barwy towarzyszące porom roku. Łączenie kolorów farb tak, by stworzyć barwy charakterystyczne dla okresów przejściowych między porami roku. Wykonanie pasm różnymi narzędziami: kredkami, mazakami i farbami – ocenianie. Na którym z obrazów kolory przechodzą płynnie jeden w drugi, tak jak w przyrodzie?
- ◆ Przeprowadzenie „Kolorowej ankiety”: uczniowie piszą wymieniane przez nauczyciela hasła, np. dom, mój pokój, park, szkoła, klasa, korytarz szkolny, świetlica, boisko itp. Następnie malują obok każdego z nich kolorową plamę i słowo, które im się z hasłem kojarzy (kolory mogą być wskazówką dla nauczyciela, jak dziecko czuje się w tych właśnie miejscach, z czym mu się one kojarzą).
- ✓ *Podręcznik Olka* s. 152. i 153.
- ◆ Zadania z globusem – określanie pór roku na poszczególnych kontynentach i w wybranych państwach.
- ✓ Opowiadanie *Marceli Szpak dziwi się światu* s. 113.
- ✓ *Karty pracys.* 63. i 64.

Zimowe utrapienia

Zapis w dzienniku

1. Obserwowanie zmian oświetlenia i opisywanie oświetlonego miejsca.
2. Odczytywanie rachunków za elektryczność – słowne zapisywanie liczb pięciocyfrowych. Porównywanie ilości zużytej energii.
3. Ograniczenia w poruszaniu się ludzi spowodowane czynnikami atmosferycznymi i sposoby zapobiegania im.

Środki dydaktyczne

s. 154. i 155. w *Podręczniku Olka*, s. 65. i 66. w *Kartach pracy* część 2., opowiadanie Małgorzaty Strękowskiej-Zaremby *Spracowany duszek* s. 112. w *Wypisach*, rachunki za energię elektryczną, roczniki statystyczne, słownik nowych wyrazów prowadzony przez dzieci, słownik języka polskiego, encyklopedia

Sytuacje edukacyjne

- ✓ *Podręcznik Olka* s. 154. i 155.
- ♦ Porównywanie różnych źródeł energii. Wymienianie zależności między oszczędzaniem energii, ochroną środowiska i oszczędzaniem pieniędzy. Dyskusja na temat, jak wyglądałoby nasze życie, gdyby nagle zabrakło prądu.
- ♦ Objaśnianie kolumn tekstowych na drukach rachunków za prąd – odczytywanie danych, porównywanie ilości zużytej energii z kilku różnych rachunków i wykonanie potrzebnych obliczeń.
- ✓ *Karty pracy* s. 65. i 66.
- ♦ Rocznik statystyczny jako źródło informacji – pokazanie uczniom, w jaki sposób szuka się informacji na temat statystycznej rodziny w wybranym roku kalendarzowym. Odczytywanie informacji z wybranej strony rocznika.
- ♦ Obliczenia pozwalające na stwierdzenie, jaka część energii zużywanej w domach dzieci przypada na jednego członka rodziny. Wyjaśnienie, co to znaczy obliczanie statystyczne, wielkości statystyczne.
- ✓ Opowiadanie *Spracowany duszek* s. 112.

XII OŚRODEK TEMATYCZNY **KARNAWAŁ NA PARKIECIE I NA ŁODZIE**

Umiejętności ucznia

Mówienie i słuchanie

Wypowiada się na podane tematy: rodzaje tańca, rola tańca w życiu człowieka, łyżwiarstwo jako sport rekreacyjny i dyscyplina sportowa, inne sporty zimowe. Opowiada o swoich doświadczeniach, słucha wypowiedzi innych. Nawiązuje w swoich wypowiedziach do wypowiedzi innych osób lub do zdobytych wiadomości. Słucha nagrań melodii tańców i walców, piosenki *Biały walczyk*.

Czytanie

Czyta wiersze z odpowiednią intonacją. Czyta instrukcję gry planszowej, fragmenty pamiętników.

Pisanie

Pisze tekst w formie wspomnień. Opisuje przeżycia (np. z balu), tworzy wierszyki z rymującymi się wyrazami, pisze opowiadania na podstawie ilustracji, regulamin zawodów klasowych, kronikę. Pisze rzeczowniki zakończone na *-ów*, *-ówna*, wyrazy z zakończeniami *-erz* i *-arz*.

Stosowanie wiedzy i umiejętności

Układa regulamin zawodów klasowych. Prezentuje relację z dowolnych zawodów sportowych z własnym komentarzem. Rozróżnia lp i lm rzeczowników. Wyróżnia rzeczowniki, czasowniki, przymiotniki i przysłówki. Stosuje w obliczeniach rozdzielną dzielność względem dodawania. Porównuje wyniki osiągnięte w wybranej konkurencji. Wykonuje maskę karnawałową. Śpiewa piosenkę *Biały walczyk*. Określa tempo i nastrój melodii. Gra melodię *Białego walczyka* na wybranym instrumencie.

Rozwiązywanie problemów

Prezentuje różne sposoby rejestrowania myśli i zdarzeń. Wybiera najlepszą strategię w grze planszowej. Wybiera odpowiedni materiał do wykonania masek karnawałowych. Ustala kryterium wyboru najbardziej interesujących zdarzeń. Ocenia sytuację pod względem bezpieczeństwa własnego i innych osób.

Notatki

Tanec to poważna sprawa

Zapis w dzienniku

1. Pisanie wyrazów z zakończeniem *-erz*.
2. Stosowanie w obliczeniach rozdzielności dzielenia względem dodawania.
3. Wypowiadanie się na temat rodzajów tańca. Uczenie się kroków walca.
4. Wykonanie maski karnawałowej wg instrukcji.

Środki dydaktyczne

s. 156. i 157. w *Podręczniku Olka*, s. 67., 68., 69. i 70. w *Kartach pracy* część 2., opowiadanie *O tym, jak muzycanci diabłom do tańca przygrywali* s. 114. w *Wypisach*, zgromadzone przez uczniów książki opisujące tańce, nagrania melodii, ilustracje, filmy z zawodów lub pokazów tanecznych, ilustracje strojów przedstawionych w *Kartach pracy*, album *Świat wokół mnie*, encyklopedie muzyczne, materiały i narzędzia do wykonania masek karnawałowych

Uwaga

Na s. 79.–85. w *Kartach pracy* znajdują się zadania dodatkowe do wykorzystania przez nauczyciela w dogodnym czasie.

Sytuacje edukacyjne

- ✓ *Podręcznik Olka* s. 156. i 157.
- ◆ Oglądanie filmu i ilustracji przedstawiających stroje par tanecznych z różnych stron świata.
- ✓ *Karty pracy* s. 67., 69. i 70.
- ◆ Uczenie się kroków walca na podstawie instrukcji. Przypomnienie zasad zachowania się w tańcu – tanecznego *savoir-vivre'u*. Rola partnera w tańcu parami.
- ✓ Opowiadanie *O tym, jak muzycanci diabłom do tańca przygrywali* s. 114.
- ✓ *Karty pracy* s. 78.
- ◆ Przygotowywanie strojów (masek) na bal karnawałowy wg pomysłów dzieci i wzorów w *Kartach pracy*. Ustalanie, jakie materiały będą potrzebne.
- Projektowanie masek.

Tańce ludowe i narodowe

Zapis w dzienniku

1. Słuchanie nagrań melodii – rozpoznawanie tańców narodowych.
2. Śpiewanie i granie na wybranym instrumencie melodii *Białego walczyka*.
3. Układanie i zapisywanie tekstu opisującego wspomnienia i przeżycia z balu – kartka z pamiętnika.
4. Obliczenia kalendarzowe.

Środki dydaktyczne

s. 158. i 159. w *Podręczniku Olka*, s. 67., 71. i 72. w *Kartach pracy* część 2., wiersz Jana Brzechwy *Pchła Szachrajka* s. 116. w *Wypisach* (również cały utwór Brzechwy), nagrania melodii walców, nagrania melodii tanecznych przyniesione przez dzieci

Sytuacje edukacyjne

- ✓ *Podręcznik Olka* s. 158. i 159.
- ◆ Poszukiwanie informacji, o jakim tańcu powiemy, że jest tańcem narodowym.
- ◆ Porównywanie tańców: czym się różnią między sobą – rytmem i metrum: walc jest trójmiarowy, polka – dwumiarowa, tango – cztermiarowe; tempem – powolna sarabanda, szybki galop).
- ◆ Słuchanie nagrań melodii poloneza i mazura. Porównywanie muzyki do tańca i do słuchania: polonez (mazur) do tańca i polonezy (mazurki) Szopena do słuchania.
- ✓ *Karty pracy* s. 67., 71. i 72.
- ◆ Śpiewanie piosenki *Biały walczyk*.

Uwaga

Zwrócenie uwagi na inny podział wyrazów konieczny do zapisania pod nutami – nie zawsze zapis nutowy jest zgodny z zasadą podziału na sylaby; części wyrazów zapisywanych pod nutami kończą się najczęściej samogłoską.

- ◆ Nagrania melodii walców. Ćwiczenie kroku i kilku figur walca. Słuchanie walca cis-moll i porównywanie wszystkich wysłuchanych walców.
- ✓ Wiersz *Pchła Szachrajka* s. 116.
- ◆ Układanie repertuaru melodii tanecznych na bal – odsłuchiwanie fragmentów utworów przyniesionych przez dzieci, ustalenie, w jakiej kolejności powinny być odtwarzane na balu.

- Opisywanie strojów ludowych, w których zaprezentowane są pary taneczne. Gromadzenie informacji o polskich zespołach ludowych *Mazowsze i Śląsk*.

- Wyszukiwanie cech charakterystycznych tańców opisanych w wierszach Marii Terlikowskiej. Dobieranie rysunków do odpowiednich melodii tańca. Rysowanie i malowanie strojów, wykorzystanie zgromadzonych albumów, ilustracji.

Prawie każdy kraj ma tańce ludowe lub narodowe charakterystyczne dla swojej kultury. Najbardziej znane polskie tańce ludowe to kujawiak i oberek, a na Śląsku – trojak. Taniecami narodowymi są: polonez, mazur i krakowiak. Znałe tańce ludowe innych krajów, które można uznać za narodowe, to: polka w Czechach, bolero w Hiszpanii, kotornia i kozak na Ukrainie, trepak w Rosji.

- Z jakich okazji organizuje się zabawy taneczne i dyskoteki?

- Wymienianie i zapisywanie nazw tańców ludowych. Z jakiego regionu lub kraju pochodzą?

Bal wyprawie, lecz nie u mnie,
Trzeba przecież żyć rozumnie”.
Rozpisała zaproszenia,
Że bal będzie u Szerszenia
I że właśnie on zaprasza
Na sobotę. Dobra nasza!
Szerszeń, nic nie wiedząc o tym,
Kładł się właśnie spać w sobotę.
A tu nagle mu przed ganek
Wjeżdża szereg aut i sanek.

Szerszeń peten jest zdziwiona,
Patrzy: co to? Zaproszenia?
„Podpis mój jest sfalszowany,
Ktoś zupełnie mi nieznany
Sobie bal wyprawit u mnie!”
A tu goście jadą tłumnie,
Panie w niekolejnych toaletach.

Tańce ludowe i narodowe

Na tablicy ogłoszeń w szkole przeczytałam:

Dom Kultury w naszym mieście organizuje kurs tańca towarzyskiego i ludowego. Kurs tańca towarzyskiego będzie uczył pan Janusz, instruktor tańca, a kurs tańców ludowych i narodowych – tancerz – Zdzisław Piśniak. Tańca przy Wojewódzkim Domu Kultury. Zapisy i sekretariat Domu Kultury od godziny 15.00 do 20.00.

Zgłoszenia przyjmują też samorządy szkolny. Zaczęliśmy dzieci i młodzież do wzięcia udziału w zajęciach. Karnawał przed nami, więc ta umiejętność przyda się każdemu. Taniec to najprzyjemniejsza forma ruchu!

Może warto się zapisać? Niedługo szkolny bal.

Polonez, inaczej – chodzony
to krok pousmiałej, uśmiechniętej.
Polonez – to taniec Polaków,
tak pokiś jak Wawel i Kraków.

Zatupały Mazury,
mierz się do dzurki!
Dziś nie tupać, tylko!

- Słuchanie mazura i mazurków, przypomnienie, z jakiego tańca wywodzi się melodia naszego hymnu narodowego.

Tańce lu

1. Okres karnawału trwa od rozpoczęcia poniedziałku do wielkanocy. Oblicz, ile dni będzie trwał karnawał w tym roku. Podstawie kalendarza, ile dni będzie trwał w bieżącym roku zimowy, a ile w przyszłym.

zimowy karnawał

zielony karnawał

4. Podobne obliczenia wykonaj na podstawie kalendarza z ubiegłego i z przyszłego roku.
zimowy karnawał

zielony karnawał

1. Utwórz wyrażenia, dopisując wyrazy pokrewne do wyrazu tańcie.

znakomity zwinna
..... krok para

2. Uzupełnij wiersze¹ odpowiednimi wyrazami. Wybierz z spośród podanych, stosując właściwą formę i pisownię: krakowski, Kraków, krakowianka, krakowski, kujawiak, trojak, zbojnicki.

Stoi pod tęcza kolorowa.
lecz przypieczętował
Powiewa
- tańca

Czemuś
Czyżby
Czyżby
Że dźwięki

- Organizowanie w klasie zabawy na wzór balu u Szerszenia – przygotowanie zaproszeń i rekwizytów do inscenizacji wiersza. Czytanie w całości utworu *Pchła Szachrajka*.

116.

Tańce na lodzie

Zapis w dzienniku

1. Uczenie się na pamięć wiersza *Łyżwiarka* – recytacja wiersza.
2. Układanie i zapisywanie rymowanek i wierszy – stosowanie lp i lm rzeczowników.
3. Obliczanie z wykorzystywaniem rozdzielności dzielenia względem dodawania lub odejmowania.

Środki dydaktyczne

s. 160. i 161. w *Podręczniku Olka*, s. 73. i 74. w *Kartach pracy* część 2., wiersz Tadeusza Kubiaka *Łyżwiarka* s. 119. w *Wypisach*, wiersz Hanny Zdzitowieckiej *Taniec zmarzłaków* (w *Przewodniku* s. 212.), informacje o aktualnie odbywających się imprezach sportowych i wynikach osiągniętych przez sportowców, film z zawodów w tańcu na lodzie, jeździe szybkiej itp.

Sytuacje edukacyjne

- ✓ *Podręcznik Olka* s. 160. i 161.

Uwaga

Należy odwoływać się do aktualnych wydarzeń i imprez sportowych, które można obejrzeć w telewizji lub o których można przeczytać w prasie. Informacje o wynikach osiągniętych przez różnych sportowców należy wykorzystywać w obliczeniach matematycznych, np. porównywać szybkość, odległości itd.

- ◆ Wypowiadanie się dzieci, co to są tańce na lodzie, a co to jest łyżwiarstwo – łyżwiarstwo jako dyscyplina sportowa i jako sport rekreacyjny.
- ◆ Oglądanie filmu – określanie różnic między tańcem na lodzie a tańcem na parkiecie czy estradzie (pantomima, balet).
- ◆ Jazda (próby jazdy) na łyżwach, łyżworolkach, wrotkach – organizowanie zawodów. Alternatywnie: odwiedzenie muzeum sportu lub szukanie wiadomości na temat historii łyżwiarstwa w dostępnych źródłach informacji.
- ◆ Układanie i zapisywanie tekstu – kartki z pamiętnika. Jeżeli uczniowie mieli okazję próbować jazdy na łyżwach, łyżworolkach, wrotkach lub uczestniczyć w zawodach łyżwiarskich, mogłyby one stać się tematem pisemnej wypowiedzi.
- ✓ Wiersz *Łyżwiarka* s. 119.
- ◆ Czytanie z odpowiednią intonacją wiersza *Łyżwiarka* na tle melodii walczyka. Jakimi cechami powinien charakteryzować się łyżwiarz? Szukanie w wierszu wyrazów rymujących się. Układanie i zapisywanie wierszyków z wykorzystaniem tych par wyrazów.

- ✓ Karty pracys. 73. i 74.
- ✓ Wiersz *Taniec zmarzłaków* s. 212.

- Szukanie informacji (w bibliotece, w internecie), jakie sporty zimowe są konkurencjami olimpijskimi. Konkurencje łyżwiarskie pojawiają się pierwszy raz na igrzyskach:
 - 1908 r. – Londyn – debiutuje łyżwiarstwo figurowe – jest to pierwsza w programie igrzysk dyscyplina zimowa;
 - 1924 r. – Chamonix – debiutuje łyżwiarstwo szybkie mężczyzn;
 - 1960 r. – Squaw Valley – debiutuje łyżwiarstwo szybkie kobiet;
 - 1976 r. – Innsbruck – debiutują tańce na lodzie.
- Zastanów się i powiedz, jakie warunki trzeba spełnić, aby zostać wyróżniającym się sportowcem. W jaki sposób wyłania się najlepszego zawodnika w jeździe figurowej na lodzie i kiedy odbywają się mistrzostwa w tych konkurencjach?

- Wyrazy z ó i u, rzi i ż oraz tracące dźwięczność w różnych pozycjach w wierszu Hanny Zdzitowieckiej *Taniec zmarzłaków*. Gromadzenie wyrazów o podobnej pisowni.

Początkowo łyżwy nie służyły do jazdy rekreacyjnej, tylko do szybkiego przemieszczania się. Ale zabawy na lodzie zawsze były lubiane przez dzieci i dorosłych. Służano się na butach lub na łyżwach. Jeżdżono po lodzie w rytm muzyki lub ścigano się dla przyjemności. łyżwy stalowe, podobne do tych, jakie znamy dzisiaj, pochodzą z XIX w. Najpierw były przymocowywane do zwykłych butów, a dopiero później na stałe do specjalnych.

161.

1. Sprawdź, w jakiej sportowej można uprawiać na łyżwach?
2. Sprawdź, w jakiej sportowej można uprawiać na łyżwach?
 - Jakie zawody sportowe i w jakich konkurencjach zimowych odbywają się na lodzie w najbliższym czasie?
 - Jaki sport zimowy jest najpopularniejszy w miejscowości, w której mieszkasz, i kto go uprawia?
3. Napisz, która ze znanych ci dyscyplin sportów zimowych chciałbyś uprawiać. Uzasadnij swój wybór.

Wypisy

Jak tańczy łyżwiarka? Czy zastąpiła na brawo! Jej taniec został opisany w wierszu „łyżwiarka”.

161

Tańce na lodzie

1. Przeczytaj wiersz i intonacją odpowiednią do treści i znaków interpunkcyjnych.

Jaki mróz! Jaki chłód!
 Jaki dzisiaj gruby lód!
 Nic, że mróz! Nic, że chłód!
 Zabierz łyżwy. Chodź na lód!

- a. Przeczytaj wiersz, zmieniając liczbę pojedynczą rzeczowników na liczbę mnogą. Zmień również formę tych wyrazów, które musisz dostosować do zmieniających się rzeczowników.

- b. Zastanów się, czy wiersz z rzeczownikami w liczbie mnogiej ma ten sam sens.

lip – liczba pojedyncza
lm – liczba mnoga

- c. Wypisz z wiersza wyrazy:

– Ż ó
 – Ż u – Ż ż – Ż rz
 – w których słyszysz coś innego, niż jest napisane.

2. Wśród podanych niżej wyrazów wskaż te, których pisownia nie odpowiada temu, co słyszysz w wymowie. Zaznacz te miejsca w wyrazach, które wymawiasz inaczej, niż słyszysz.
 łyżwiarz narciarz bramkarz mróz lód kózka brzołka
 gwiazdka bródka gadka łyżwiarze narciarze bramkarze
 mrozy lody koza brozka gwiazda broda gadanie

3. Spośród różnych form rzeczownika łyżwy: łyżwy, łyżwom, łyżwami, łyżw, łyżwach wybierz odpowiednie do uzupełnienia zdań.

Masz łyżwy i kluczyk?

- na kluczyk.
 – Czuję w moim?
 – Niczego. Ja mam razem z butami.

¹ Autorką wiersza „Taniec zmarzłaków” jest Hanna Zdzitowiecka.

73

Kartka z mojego pamiętnika

Zapis w dzienniku

1. Pisanie opowiadania na podstawie ilustracji – szukanie związków przyczynowo-skutkowych.
2. Układanie haseł promujących bezpieczne zachowanie się na śniegu i lodzie.
3. Czytanie instrukcji do gry planszowej; gra zgodnie z ustalonymi regułami.

Środki dydaktyczne

s. 162. i 163. w *Podręczniku Olka*, s. 75. i 76. w *Kartach pracy* część 2., wiersz Wandy Chotomskiej *Kartki z kalendarza pewnego łyzwiarza* s. 118. w *Wypisach*, pamiętniki pisane przez dorosłych i dzieci, autobiografie, słownik języka polskiego, pionki do gry wykonane np. z modeliny

Sytuacje edukacyjne

- ✓ *Podręcznik Olka* s. 162.
- ◆ Oglądanie pamiętników pisanych przez dorosłych i dzieci, czytanie wybranych fragmentów. Jakiego czasu i jakich zdarzeń dotyczą? Wskazywanie wartości pamiętników dla osób, które mogą je przeczytać po wielu latach.
- ◆ Przypomnienie znaczenia wyrazów: pamiętnik, dziennik, kronika. Przypomnienie czytanych przez dzieci pamiętników i książek. Wyeksponowanie informacyjnej funkcji pamiętnika.
- ◆ Odczytanie zdań dotyczących przeżyć. Zachęcanie do prowadzenia pamiętnika lub dziennika. Wskazywanie różnic między pamiętnikiem i kroniką (pamiętnik – zapis bardzo osobistych doświadczeń i przeżyć, kronika – zbiór najciekawszych wydarzeń czy osiągnięć, które mogą być powszechnie oglądane i omawiane).
- ◆ Odczytywanie tekstów napisanych poprzedniego dnia.
- ✓ Wiersz *Kartki z kalendarza pewnego łyzwiarza* s. 118.
- ◆ Wypowiadanie się na temat opisanych w wierszu zdarzeń. Ocenianie sytuacji – bezpieczeństwo podczas zabaw zimowych.
- ✓ *Podręcznik Olka* s. 163.
- ◆ Układanie i zapisywanie zdań do kroniki na podstawie ilustracji. Gromadzenie wyrazów potrzebnych do układania zdań.
- ✓ *Karty pracy* s. 75. i 76.
- ◆ Ustalanie zasad gry planszowej, niezbędnych pomocy. Wielokrotne próby gry na planszy. Szukanie skutecznej strategii gry. Ponowne czytanie zasad gry – analizowanie, jakich posunięć należy unikać, a jakie będą najskuteczniejsze, które drogi umożliwiają wykonanie najmniejszej liczby

● Szukanie przykładów czynnego i biernego uprawiania sportu.

zima nie sprawi nam kłusa. Ale czas spędzony w domu przy zje-
też nie musi być stracony. Zawsze można się gimnastykować – naj-
przy otwartym oknie – albo liść na zajęcia sportowe do sali gimnastycznej.
Gra w tenisa stołowego czy w piłkę ręczną również pozwala miło i zdrowo
spędzić czas wolny.

Zawiania i pytania

1. Przygotuj zeszyt lub notesik i korzystając ze znanych wzorów, napisz kronikę swoich ferii zimowych. Odnotuj w niej najciekawsze zdarzenia, nawet te, w których nie uczestniczyłeś, ale wiesz, że przydarzyły się twoim koleżankom, kolegom lub dorosłym.
a. Napisz, kiedy uprawiałeś sport.
2. Zatytułuj każdą rysunek. Wybierz jeden z nich i napisz:
– co się wydarzyło;
– co się mogło zdarzyć wcześniej;
– co mogło być później.
3. Przypomnij sobie podstawowe zasady bezpieczeństwa, o których należy pamiętać podczas zabaw na śniegu i na lodzie.

Wypisy

Co robić w wolnym czasie? Można wydrukować opisany w wierszu z kalendarza pewnego dnia.

163.

Kartka z mojego pamiętnika

Zimowa gra dostarczy ci tyle emocji co udział w zawodach sportowych.

1. Zagraj z kolegą.

- Weźcie po sześć pionków (mogą być również kartoniki odmiennego koloru, na planszy są zielone i niebieskie).
- Ustawcie pionki lub kartoniki na dużych polach, gdzie narysowano sportowców: sześć pionków niebieskich ustawcie na polach ze sportowcami w kostiumach niebieskich, sześć pionków zielonych – na polach ze sportowcami w kostiumach zielonych.
- Wykonajcie kolejno po jednym posunięciu dowolnym pionkiem po zielonych liniach – z jednego pola na drugie. Chodzi o to, by doprowadzić jeden lub kilka pionków do dużych pól przeciwnika.

Oto dodatkowe zasady:

- Po liniach łączących pola posuwaj pionek w dowolnym kierunku tylko o jedno miejsce, stanąć możesz wyłącznie na wolnym kole.
- Jeżeli swój pionek postawisz na kole, które jest połączone liniami z polem przeciwnika, to ma on prawo zabrać twój pionek. Podobnie ty zabierzesz pionek przeciwnika, jeżeli zbliży się do pola zajętego przez ciebie.
- Jednym pionkiem wolno ci wykonać nie więcej niż trzy kolejne ruchy wahadłowe pomiędzy sąsiednimi kołami.

Wygrywa ten, kto doprowadzi pionek do celu.

2. Ustal, jakie warunki trzeba jeszcze spełnić, aby wygrać. Pamiętaj, że może być więcej takich sytuacji niż jedna.

75.

4-5 Kartka z mojego pamiętnika

Kronika ferii zimowych Olek k. III

21 stycznia
Jutro się zapisuję na kurs tańca towarzyskiego i do klubu brydżowego. Franek mówi, że to nie są zajęcia dla chłopaków. On wali piłkę nożną. Ja też lubię piłkę nożną, ale w nogę wolę grać, kiedy jest ciepło, na trawie, a nie w sali gimnastycznej. Teraz będę się uczył tańca – na parkiecie i na lodzie. I wcale nie muszę się przebrać za białorokę. Sprawdź! policzcie ferii zimowych, czy dam radę. Franek uważa, że mi się może poplątać i tylko natężył sobie guza. Zobaczymy!

22 stycznia
Dzisiaj tyłem piewszy raz na tańcach. Było całkiem fajnie. To co, że tylko trzech chłopaków i same dziewczyny, ale następnym razem będzie nas dużo więcej, bo innym, którzy przegrali na konies, zajęte, też się spodobało i powiedzieli, że pojutrze znowu przjdą. Zapisaliśmy się do sekcji tańca towarzyskiego.

23 stycznia
Dzisiaj idę na tańce na lodzie. Franek powiedział, że przyszedł zobaczyć, jak nam idzie. Może też się popłata i tylko natężył sobie guza. Zobaczymy!

★ Stawni ludzie często pisali pamiętniki. Dzięki temu możemy się dowiedzieć, w jaki sposób osiągnęli sukcesy i stawa.

● Wyróżnianie w tekście rzeczowników, czasowników, przymiotników i przysłówków; wzbogacenie opowiadania przymiotnikami i przysłówkami.

● Można grę utrudnić i ustalić inne warunki, np. wygrywa ten, kto doprowadzi więcej pionków (lub kartoników) na duże pola przeciwnika. W wypadku równej liczby pionków rozgrywa się następne spotkanie. Można umówić się, że zwycięzca zostanie ten, kto pierwszy postawi pionek decydujący o wygranej. Zdarza się w czasie rozgrywki, iż gracz zostanie zablokowany przez przeciwnika i nie może wykonać ruchu żadnym swoim pionkiem. W takiej sytuacji przegrywa.

Zimowe zawody sportowe

Zapis w dzienniku

1. Układanie i ustne prezentowanie sprawozdania z zawodów sportowych.
2. Porównywanie wyników osiąganych w wybranych konkurencjach.
3. Układanie regulaminu zawodów i ich przeprowadzenie.
4. Pisanie rzeczowników zakończonych na *-ów*, *-ówna*.

Środki dydaktyczne

s. 164. i 165. w *Podręczniku Olka*, s. 77. i 78. w *Kartach pracy* część 2., opowiadanie Małgorzaty Strękowskiej-Zaremby *Hokejowy zamek* s. 120. w *Wypisach*, nagrania sprawozdań sportowych, magnetofon

Sytuacje edukacyjne

- ✓ *Podręcznik Olka* s. 164. i 165.
- ◆ Gromadzenie słownictwa na temat wybranych konkurencji sportowych.
- ✓ Opowiadanie *Hokejowy zamek* s. 120.
- ◆ Podejmowanie prób relacjonowania zawodów sportowych przez dzieci. Nagrywanie wypowiedzi dzieci lub zaproponowanie zrobienia nagrania w domu. Wysłuchanie nagrania relacji sportowej zaprezentowanej przez komentatora radiowego lub telewizyjnego. Czym charakteryzuje się taka wypowiedź?
- ◆ Planowanie organizacji zawodów sportowych: sporządzenie regulaminu (jakie zachowania są dozwolone, a jakie nie, od czego zależy wygrana i zajęcie kolejnych miejsc, co decyduje o wyniku, liczba osób startujących w jednej drużynie, rola sędziów itd.), przygotowanie numerów startowych, listy zawodników. Planowanie konkurencji w zależności od warunków pogodowych lub lokalowych, np. rzuty śnieżkami lub piłkami do celu, jazda na sankach na odległość.
- ✓ *Karty pracy* s. 77. i 78.
- ◆ Porównywanie wyników osiąganych w wybranej konkurencji – zastosowanie różnych działań. Informacje o najnowszych wynikach sportowych warto uzupełniać z bieżącej prasy.

Uwaga

Ze względu na bezpieczeństwo skrócono w ostatnich latach długość rozbiegu na skoczniach narciarskich – długość skoków narciarskich zmniejszyła się.

- Hokejowy zamek to określenie specyficznego ustawienia zawodników na boisku: zawodnicy atakujący spychają przeciwników na ich połowę i wymieniają tam między sobą krążek, próbując strzelić bramkę.

Hokejowy zamek

– Zagralas żywcem! To niedorzeczność! – gorzko zaklął się Franek.
– Dzwoniłem! Można zagral żywcem! – upierał się Adam. – Prawda? – zwrócił się do minie.
Drużyna Franka i Adama rozebrali drżąc mecz hokejowy, nie byli na nim, bo trenowali jazdę na łyżwach.
– Sprzątajcie, brata Dorota, przebiec on siedziwo! – zaproponowałem.
– To był fajny mecz! Wyobraz sobie... – Tomek postanowił opowiedzieć mi przebieg spotkania. – Adam i Franek stawali w tercjach środkowej, ja rzucam karne. Adam go przejmuję, podaje do Kamila, Kamil – do Piotra, Piotrek strzela!...
– Strzelił żywcem! – przewodził relacje Franek.
– Strzelił kmin! łyżwa wolno zagrywać, ale nie wolno strzelać bramek – wytlumaczył Tomek – a! gu! Drużyna Adama prowadzi!...
– Znam go, Teraz Franek przejmuję karne, ale traci go i zamiast strzelać, podcina kmin! przepowiada i najlżejszy zawodnik z drużyny Adama wysyja koczka i znowa na bandę, w dodatku karne ginie gdzieś na widowni...
– To był faul! – wrzucił Adam.
– Podnoszę rękę i przerywać walkę. Franek zostaje wykluczony z gry na dwie minuty. Po chwili na ławkę kar wysyła Piotra. Drużyna Franka gra w osłabieniu, I słuchaj uważnie, zaraz opowiem o karm...
– E, nie ma na to czasu! – mruknął Franek. – Zależy mi na meczu, nie drżniesz, że przegraliśmy.
– Jaki mecz, do czego? – spytała Dorota.
– Popatrzylismy na nią z wywyższenia.
– I Hokejowy? – odpowiedziliśmy chórem i uśmiechnięliśmy się do siebie porozumiewawczo.
Dorota nie wiedziała, czy mówimy serio, ale czy ona może wiedzieć wszystko?

Małgorzata Strękowska-Zaremba

1. Powiedz:
- kto był sędzią, a kto zawodnikiem;
- kto i w co grał.
2. Jakie są reguły gry w hokeja, o których rozmawiali chłopcy?

Zimowe zawody sportowe

Justyna Kruk – partnerka Olka na kursie tańca – to córka pana Kruka. Jej nazwisko można również pisać i wymawiać Krukówna.

W zakończeniach - dwa pistony 6

1. Napisz, jak nazywają się córki panów: Nowaka, Wróbla, Gellnera i Palczaka.

- a. Napisz inne znane ci nazwiska zakończone na -ówna.

2. Bobsleje to zimowa dyscyplina sportowa polegająca na zjeździe po krętym lodowym torze na sankach zwanych bobslejami, w których siedzi dwóch lub trzech bobsleistów.

Podkreśl wyrazy pokrewne i napisz nazwy:

- zawodnika	
- sprzętu sportowego	
- dyscypliny sportowej	

3. Oblicz różnice długości skoków narciarskich w kolejnych latach.

Rekordowe skoki narciarskie

rok	dlugość skoku	różnica
1868	19 m	x
1925	73 m	
1935	99 m	
1950	135 m	
1973	169 m	
1984	185 m	
1994	209 m	
2004	227 m	
2	m	

- a. Uzupełnij tabelę danymi z ostatniego sezonu zimowego.

- b. Pomyśl, ile razy dłuższy był skok w roku 1994 od skoku w 1868 r.

- c. Oblicz różnicę między długościami skoków z 1868 r. i z ostatniego sezonu.

[illegible]

- d. Zastanów się, od czego zależy długość skoków narciarskich.

- Zagadka: ile razy skok narciarski jest dłuższy od wzrostu skoczka? Skoczek ma 185 cm wzrostu, a oddał skok długości 185 m.

Karty pracy od strony 79. do 85. przeznaczone są do dowolnego wykorzystania przez nauczyciela (propozycje na następnych stronach w *Przewodniku*).

Zakończenie semestru

Strony 79.–85. w *Kartach pracy* część 2. przeznaczone są do dowolnego wykorzystania przez nauczyciela. Ostatnie dni nauki szkolnej w semestrze nauczyciel organizuje wg potrzeb i zgodnie z planem pracy szkoły. W zależności od tego, kiedy wypadają ferie, istnieje możliwość zaplanowania:

- święta klasy,
- zawodów sportowych,
- zabawy karnawałowej,
- wspólnego wykonywania zadań przygotowanych przez nauczyciela lub dzieci,
- zajęć, spotkań związanych z Dniem Babci i Dniem Dziadka.

Dni poświęcone babciom i dziadkom będą okazją do przypomnienia drzewa genealogicznego – dzięki temu dziecko odnajdzie miejsce każdej osoby w rodzinie. Jest to też okazja, żeby się zastanowić:

- jak zwracamy się do siebie w rodzinie i w grupie rówieśniczej;
- jakie formy zwracania się poszczególnych osób do siebie obowiązywały dawniej;
- czy ww. formy mają zastosowanie współcześnie;
- jaki wpływ na stosunki między członkami rodziny ma używanie takich zwrotów, do kogo wypada, a do kogo nie wypada zwracać się tak samo;
- o czym świadczy sposób zwracania się do poszczególnych osób w rodzinie;
- jak zapisujemy w listach (małą czy wielką literą) wyrazy określające stosunki pokrewieństwa między członkami rodziny;
- kiedy używamy wyrazów zdrobniałych;
- jakie zakończenia mają nazwiska poszczególnych członków rodziny itd.

Możemy również przygotować uroczysty popis czy występ estradowy:

- wg scenariusza znajdującego się w *Kartach pracy* część 2. s. 21.–22. w IX ośrodku tematycznym w dniu 7. bis s. 156. w *Przewodniku* (jeśli nie wykorzystaliśmy go wcześniej);

- z okazji Dnia Babci i Dnia Dziadka – można nauczyć się wybranego tekstu na pamięć, zorganizować poczęstunek dla babć i dziadków, wyhaftować wybrany wzór, który może stać się prezentem dla babci lub dziadka (*Karty pracy* część 2. s. 82.).

Notatki

Teksty dodatkowe

I/2 Kodeks piechura... czyli o czym piechur musi pamiętać!

Zanim wybierzesz się na pieszą wędrówkę:

- Zaplanuj dokładnie trasę i czas wędrówki.
- Przygotuj strój odpowiedni do pory roku i do terenu, po którym będziesz wędrował.
- Zabierz ze sobą mapę, napoje, jedzenie (jeśli planujesz dłuższą wyprawę), podstawowe środki opatrunkowe.
- Zostaw w domu wiadomość, dokąd i z kim wybierasz się na pieszą wybieczkę.
- Poruszaj się tylko wyznaczonymi szlakami, nie wchodź w miejsca, o których nic nie wiesz, mimo iż pcha cię ciekawość.
- Obserwuj tablice informacyjne i stosuj się do odczytanych z nich informacji.
- Przy nagłej zmianie pogody zrezygnuj z dalszej wędrówki lub poczekaj w bezpiecznym miejscu.

Pamiętaj! Dobry turysta to taki turysta, który bezpiecznie wraca do domu po udanej wędrówce do zaplanowanego miejsca, jest przewidujący, przeznorny, zapobiegliwy, ostrożny.

opracowała Hanna Kamieniarz

Uwaga

Warto powrócić do tego tekstu przed następnymi wakacjami.

I/5 Rowery

Najlepszym dla środowiska środkiem transportu jest rower. 1600 kilometrów na odrobinie smaru, żadnego hałasu, żadnej potrzeby budowania autostrad i innych dróg. A do tego jeszcze korzyść dla zdrowia jadącego.

Niestety, jazda na rowerze nie zawsze jest praktyczna, gdyż często musimy przemierzać większe odległości. W niektórych krajach zachodniej Europy budowane są wzdłuż dróg wielokilometrowe ścieżki rowerowe odgródzone gęstym żywopłotem. W Polsce rowerzysta jest często dyskryminowany jako użytkownik dróg. Jadąc wolniej, stwarza pewne zagrożenie na drodze,

a w naszych warunkach nie może liczyć na wyrozumiałość kierujących samochodami. Mimo to staraj się często korzystać z roweru i namawiaj rodziców na wyprawę do lasu nie samochodem, ale właśnie rowerem.

John Elkington, Julia Heiles, Douglas Hill
Zielony przewodnik młodego konsumenta

Zabawa z kostką

III/2

Każda para dzieci dysponuje kostką do gry, długopisami i kartkami. Nauczyciel zapisuje na tablicy liczbę. Uczniowie na zmianę rzucają kostką. Ich zadanie polega na znalezieniu liczby większej lub mniejszej o liczbę oczek wyrzuconych na kostce od liczby zapisanej na tablicy.

W innej wersji tej zabawy każda para dysponuje dwiema kostkami do gry. Nauczyciel zapisuje na tablicy liczbę. Uczniowie jednocześnie rzucają kostkami – jeden podaje liczbę dziesiątek, drugi liczbę jednostki. Ich zadanie polega na znalezieniu liczby większej lub mniejszej o liczbę oczek wyrzuconych na kostce od liczby napisanej na tablicy.

opracowała Renata Mreńca

Zabawa matematyczno-zręcznościowa

IV/2

Proponujemy wykorzystanie tarczy podzielonej na kilka jednakowych pól. Może to być tarcza w kształcie koła, kwadratu o dowolnej wielkości – jeśli jest duża, rzucamy do niej z większej odległości, jeśli jest mniejsza – rzucając, stajemy bliżej. Każde pole oznaczamy inną liczbą. Dzieci, celując do tarczy rzutkami, zdobywają punkty. Zapisują liczby, a następnie sumują, ile punktów zdobyli. Konieczna jest ostrożność podczas zabawy – nie wolno stawiać obok tarczy, kiedy inne dzieci właśnie rzucają do niej rzutkami! Do takich zabaw możemy powracać wielokrotnie, zmieniając liczby na polach tarczy. Przy tej okazji możemy stawiać następujące pytania: Ile punktów zdobędziesz, trafiając 5 razy w to samo pole? Ile razy musisz trafić w inne pole, aby zdobyć tyle samo (więcej, mniej) punktów?

Uczniowie mogą doskonalić celność, rzucając również do kosza zawieszonego na ścianie lub stojącego na podłodze. Mogą posługiwać się różnej wielkości piłkami lub przedmiotami wykonanymi z innych materiałów.

opracowała Renata Mreńca

VII/7 Insygnia wojskowe

Buława – oznaka najwyższej władzy wojskowej (od XVI w.); krótka laska żelazna o głowicy kulistej lub gruszkowatej, często zdobiona. W Polsce w XVI–XVII w. symbol władzy hetmańskiej, obecnie oznaka marszałka.

Buzdygan – broń obuchowa pochodzenia wschodniego. Ma kształt metalowej głowicy osadzonej na trzonku o długości ok. 60 cm. Głowica zbudowana była z piór (najczęściej od 6 do 8, choć były buzdygany z 20 piórami), promieniście rozchodzących się od drzewca. Trzonek był drewniany, okuty blachą lub całkowicie metalowy, czasami z ukrytym wewnątrz sztyltem. W Polsce od XVI do XVIII w. stanowił oznakę władzy oficerskiej rotmistrzów, pułkowników, poruczników i chorążych – był wtedy zwykle bogato zdobiony, z zaokrąglonymi piórami.

Buńczuk – drzewiec zakończony kulą lub grotem, ozdobiony końskim włosiem. Stanowił symbol władzy w armii tureckiej oraz w wojskach tatarskich i kozackich. W XVII w. zaadoptowany przez wojska polskie. Dziś używany w formacjach odwołujących się do tradycji kawaleryjskich.

opracował zespół redakcyjny

VII/10 O wdowim groszu

Gdy książę Bolesław Chrobry dowiedział się o męczeńskiej śmierci biskupa Wojciecha, wysłał posłów, aby wykupili zwłoki męczennika i przywieźli je do Gniezna.

Posłowie przybyli do kraju Prusów i prosili, by im wydano ciało biskupa Wojciecha. Prusowie zażądali za nie tyle złota, ile waży samo ciało. Nie mieli tak wiele złota książęcy posłowie, prosili więc, by Prusowie odebrali zapłatę w Gnieźnie.

W Gnieźnie Bolesław kazał ustawić na placu dużą wagę. Na jednej szali ułożono ciało biskupa Wojciecha, a na drugą polecił książę kłaść złoto. Słudzy przynosili z książęcego pałacu złote monety, naszyjniki, pierścienie, zausznice i inne klejnoty. Znoszono coraz to nowe drogocenne przedmioty i rzucono je na szalę, a ona nawet nie drgnęła.

Wokół zebrало się mnóstwo ludzi. Wśród tłumu stała także stara, uboga wdowa. W zanadrzu nosiła, chowając na ciężkie czasy, jeden drobny grosik. Widząc, że książęcego złota wkrótce zabraknie, wysupłała swój jedyny grosz i rzuciła go na szalę. I oto wszyscy ze zdumieniem ujrżeli, że szala ze zwłokami unosi się w górę, a szala ze złotem opada.

Nie jeden z patrzących pomyślał, że malutki grosz, który ubogi daje ze szczerego serca, wart jest więcej niż skarby bogaczy.

Stanisław Marciniak

Przed obrazami Jana Matejki

VII/11

W roku 1878 cały Kraków obiega sensacyjna wieść: Matejko namalował nowy, wielki obraz. Sala na Ratuszu, gdzie po raz pierwszy wystawiono nowe dzieło mistrza, ledwie może pomieścić tłum ciekawych. Czegoś podobnego jak Kraków Krakowem nie widziano. Na olbrzymim płótnie błyska ją miecze, łopoczą sztandary, kłębi się tłum rycerzy – bitwa pod Grunwaldem! Pięć lat pracował malarz nad tym obrazem. Władze miejskie Krakowa urządzają na cześć malarza wielkie przyjęcie, w czasie którego otrzymuje Matejko berło – znak panowania nad polskim malarstwem.

Matejko, jako malarz tematów historycznych, musiał poza techniką malarzką poznać doskonale historię. Nie tylko czytał mnóstwo książek, ale także badał stare dokumenty oraz gromadził przedmioty, które się zachowały z dawnych lat, jak ubiory, zbroje, broń, meble, ozdoby.

Tadeusz Czarnecki

wesoło

Po-przez bia - łą dro - gi, z mro-zem za pan brat,
pę - dzą na - sze sa - nie szyb - kie ni - by wiatr.
Bie - gnij, ko - niu wro - ny, przez u - śpio-ny las,
my wie - zie-my świerk zie - lo - ny i śpie - wa-my tak:
Pa - da śnieg, pa - da śnieg, dzwo - nią dzwon - ki sań,
co za ra - dość, gdy sa - nia - mi tak moż - na je - chać w dał, gdy...
Pa - da śnieg, pa - da śnieg, dzwo - nią dzwon - ki sań,
a przed na - mi i nad na - mi wi - ru - je ty - le gwiazd.

Szopki krakowskie

X/9

Szopki krakowskie są zjawiskiem niezwykłym. Narodziły się przed kilkoma wiekami, żyją i rozwijają się wspaniale w Krakowie.

Kiedyś kształtem przypominały mały domek ze stajenką i figurkami Świętej Rodziny. Z czasem stały się kilkukondygnacyjnymi budowlami przypominającymi wieżę kościoła Mariackiego, Sukiennice, kopułę kaplicy Zygmuntowskiej na Wawelu, fragment murów obronnych i Barbakan. Tradycyjny żłóbek umieszczano w jednej z wnęk, a wśród figur rozpoznać można nie tylko postacie biblijne, ale bohaterów z legend krakowskich i z historii Polski. Ściany, dachy i hełmy wież wyklejano kolorowymi papierkami glansowanymi, a oszklone okienka oświetlano świeczkami. Dziś używa się do ozdabiania kolorowej folii, a oświetla żaróweczkami.

Niegdyś szopki krakowskie budowali murarze, którzy po zakończeniu sezonu budowlanego mieli sporo wolnego czasu. Dziś twórcami szopek są przedstawiciele różnych zawodów. Obok tradycyjnie związanych z szopkarstwem rzemieślników i robotników, pojawili się urzędnicy, inteligenci, uczniowie i studenci, a nawet gospodynie domowe.

Od 1937 roku w Krakowie odbywa się konkurs na najładniejszą szopkę. Dzień konkursu jest prawdziwym świętem nie tylko dla szopkarzy, ale i dla wszystkich miłośników szopek.

Uczestnicy ustawiają szopki u stóp pomnika Adama Mickiewicza. Punktualnie o godzinie 12, po odegraniu hejnału z wieży kościoła Mariackiego, rusza wokół Rynku kolorowy pochód. Szopkarze niosą swe prace do Muzeum Etnograficznego, gdzie obraduje sąd konkursowy.

Maria Borzęcka

Legenda o chińskim kalendarzu

XI/3

Chińczycy znają wiele legend o pochodzeniu zwierząt, relacjach pomiędzy nimi i kolejności ich występowania w zodiaku. Najpopularniejsza jest historia opowiadająca o tym, jak Budda w dniu swoich urodzin wezwał zwierzęta do siebie i w kolejności ich przybywania przypisywał im kolejne lata chińskiego zodiaku.

Stare legendy i opowieści Wschodu głoszą, że Budda tuż przed opuszczeniem świata materialnego urządził ucztę, na którą zaprosił wszystkie zwierzęta. Na tę ucztę pierwszy przybył agresywny Szczur, a tuż po nim

pracowity Bawół. Następnie przybiegł uśmiechnięty Tygrys, za którym cicho podążał poważny Kot. Niedługo po nich pojawił się wspaniały i pewny siebie Smok, torujący drogę przebiegłemu i syczącemu Wężowi. Dopiero później przygalopował piękny, wysmukły i utalentowany Koń, a za nim nieśmiała i delikatna Koza. Za Kozą przybyła rozbawiona, szczęśliwa i pełna kokieterii Małpa oraz nadęty i dumny Kogut. Na samym końcu zjawili się zawsze wierny Pies i mało przebiegła, ale sumienna Świnia. Budda był z tego dumny i nagroził przybyłe na ucztę zwierzęta w ten sposób, że oddał im we władanie kolejne lata i w ten sposób określił władców dwunastoletniego cyklu.

Cykl ten powtarza się aż do naszych czasów. Oznacza to, że osoby urodzone w roku np. Psa czy Kota mają pewne cechy wspólne z innymi urodzonymi w tym właśnie roku, bez względu na to, w jakim miesiącu i w jakim znaku zodiaku się urodziły.

XII/3 Taniec zmarzłaków

Zimno, zimno, chłód, chłód,
pod nogami lód, lód.

A jak zimno, to niedobrze,
jak niedobrze, to się ogrzej.
Łupu, cupu, tup, tup, tup!

Ciepła chcesz, to tak zrób:
łupu, cupu, bij o boki,
tupu, tupu, rób podskoki,
rączka, nóżka, prawa, lewa,
w szybkim ruchu się ogrzewa.

Hanna Zdzitowiecka